کتێبی یەکەم
بۆ
پۆلی یەکەمی سەرەتایی

نووسینی

کەریم دانیشیار

سوید ١٩٩٥

ئەم کتێبۆکەیە پێشکەش بێت بە هەموو منداڵانی وڵاتەکەم.

هەموو لاپەڕەکانی ئەم کتێبە، بەو مەرجە ئەگەر بۆ کەڵک لێ وەرگرتن بایەخێکی هەبێت و شیاوی دەکارهێنان بێت، ئەواماڵی هەموو کەسێکە و، هەموو کەس بۆی هەیە و دەتوانێ کەڵکی لێ وەربگرێت، بەڵام بۆ فرۆشتن قەت قەت نا !

بە ئەوپەڕی ڕێزەوە ـ کەریم دانشیار

پێرستی کتێب

ژمارە ڕەدیف	لاپەڕە	دەرس	پیتی خوێندراو
1	A ----D	لە جیاتی پێشەکی	
2	I ---XXIX	تەمرینی خەت	
3	1 – 2	دەرسی 1	ئـ + ا = ئا
4	3 – 5	دەرسی 2	ئا .... و
5	6 – 7	دەرسی 3	ە ...... ـە
6	8 – 11	دەرسی 4	بـ .... ب
7	12 – 14	دەرسی 5	ر
8	15 – 18	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
9	19 – 21	دەرسی 6	د
10	22 – 23	دەرسی 7	ێـ ێ
11	24 – 26	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
12	27 – 30	دەرسی 8	ڕ
13	31 – 31	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
14	32 – 34	دەرسی 9	یـ ی
15	35 – 37	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
16	38 – 41	دەرسی 10	نـ ن
17	42 – 44	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	

ژمارە ڕەدیف	لاپەڕە	دەرس	پیتی خوێندراو
18	45 – 48	دەرسی 11	سـ س
19	49 – 52	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
20	53 – 55	دەرسی 12	تـ ت
21	56 – 60	دەرسی 13	مـ م
22	61 – 63	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
23	64 – 68	دەرسی 14	شـ ش
24	69 – 71	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
25	72 – 75	دەرسی 15	جـ ج
26	76 – 77	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
27	78 – 82	دەرسی 16	چـ چ
28	83 – 85	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
29	86 – 90	دەرسی 17	ۆ
30	91 – 92	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
31	93 – 98	دەرسی 18	وو
32	99 – 104	دەرسی 19	کـ ک
33	105 – 109	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
34	110 – 112	دەرسی 20	گـ گ

ژمارە ڕەدیف	لاپەڕە	دەرس	پیتی خوێندراو
35	113 – 117	دەرسی 21	و
36	118 – 119	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
37	120 – 124	دەرسی 22	فـ ف
38	125 – 127	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
39	128 – 131	دەرسی 23	قـ ق
40	132 – 133	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
41	134 – 136	دەرسی 24	ز
42	137 – 140	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
43	141 – 144	دەرسی 25	ژ
44	145 – 147	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
45	148 – 155	دەرسی 26	خـ خ
46	156 – 159	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
47	160 – 164	دەرسی 27	عـ ع
48	165 – 168	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
49	169 – 172	دەرسی 28	پـ پ
50	173 – 174	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	
51	175 – 178	دەرسی 29	غـ غ
52	179 – 181	تەمرینی ماﻣﯚستا و قوتابی	

ژمارە ڕەدیف	لاپەڕە	دەرس	پیتی خوێندراو
53	182 – 185	دەرسی 30	لـ ل
54	186 – 188	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
55	189 – 192	دەرسی 31	ڵـ ڵ
56	193 – 196	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
57	197 – 202	دەرسی 32	حـ ح
58	203 – 207	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
59	208 – 212	دەرسی 33	هـ ـهـ
60	213 – 214	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
61	215 – 215		بۆکان
62	216 – 219	دەرسی 34	یـ ی
63	220 – 221	تەمرینی مامۆستا و قوتابی	
64	222 – 229	دەرسی 35	ڤـ ڤ
65	230 – 241	دەرسی 36	چیرۆکی سارم
66	242 – 242	دەرسی 37	هەڵپەڕکێ
67	243 – 243	دەرسی 38	هەڵاڵە و گوڵاڵە
68	244 – 244	دەرسی 39	جەژنی نەورۆز
69	245 – 245	دەرسی 40	مامۆستا پەروین

ژمارە ڕەدیف	لاپەڕە	دەرس	پیتی خوێندراو
70	246 – 251	دەرسی 41	ساڵ ، وەرز ، مانگ
71	252 – 252	دەرسی 42	کوردستان
72	253 – 253	دەرسی 43	کورد
74	ڕێنووسی زمانی کوردی		

مامۆستای هێژا !
دایک و باوکی بەڕێز !

ئەوەیکە لەم کتێبۆکەیەدا دێتە بەرچاوی پڕ سەرنجتان، من قەت پێم وانییە تاکانەیەکی یەکدانەیە و، نایابترین و ڕەسەنترینی ئامرازی ڕاهێنان و پەروەردە کردنی جگەرگۆشەکانی کوردە و دوایی بە هەموو شتێک دێنێت.. نەخێر هەر نەک ئەم بەرهەمە بچووکە، بەڵکە چی بەدوای ئەمە و ئەوانی تریش دا دێت، هیچیان ناتوانن ببنە خاڵی ئاخر و لە کۆتایی ئاخر ڕستەی ئەم بوارەدا دابندرێن. چونکە هەتا گەشە و نەشە و پێشوەچوونی زانستی بەرەی مرۆڤ لە ئارا دا بێت، لە زانستی ڕاهێنان و پەروەردەکردنیشدا تازە دێت و سەری کۆن دەخوات و خۆیشی کۆن دەبێت و هەر بەو دەردە دەچێت کە کۆنەکانی تری پێچوون. بەڵام مەبەست لە نووسین و پێشکەش کردنی ئەم بەرهەمە چەند لاپەڕەیە، هەربەس نیاز و ئارەزووی خۆمە تێدا بەستە بووە و چی تر. دەبا بە گوتەیەکی ڕاست و ڕەوانتری بێژم کە ئەمە مزە و مافی خۆمە و خۆم دەیدەمەوە بەخۆم؛ مزە و مافێک کە بە بۆنەی تێپەڕینی بیست و هەشت ساڵ دەرس گوتنەوەی پڕ لە کارەساتی مامۆستایەتیم، پێشکەش بە بیر و یادگارە لە گیان چەسپاوەکانی خۆمی دەکەمەوە ؛ بیر و یادگارانێک کە یەکدەم لێم دوور نابنەوە و قەت لە مێشکم هەڵناقرتێن. بیر و یادی ئەو کیژ و کوڕە تێکۆشەرە ئازیزانەم مەبەستە، کە سەر و سەدەمێک زارۆکی تازە پێگرتووی پۆل و کلاسەکانی من و ئەوانی تر بوون.. گەورە بوون و ڕسکان و هەڵیان دا و بوون بە پێشمەرگە و لە مەتەرێزی شەرەف دا گیانی پاکیان دەبەر ئاواتی گەلەکەیان مراند. پێشکەش بە هەموو ئەو یاد و بیرەوەییە بایەخدارە هێژایانەمان بێت، کە خۆمیان تێدا دەبینم و ئەگەر ئەوانم نەمێنن، هیچم نامێنێت.

بەڕێزان !

ئەوەیکە ڕوون و خۆیا و ئاشکرایە، ئەمەیە کە نووسینی کتێبی ڕاهێنان و پەروەردەکردن کارێکی یەکجار زۆر حەستەم و گرنگە و، قەت نابێ تاکە کەس خۆی لە قەرەی ئەم گرنگە بدات و یەکتەنە و دڵخوازانە خۆی بەم گۆمە مەندە قووڵە دابکات. لە ڕاستیدا، کتێبی ڕاهێنان و پەروەردەکردن، ئەویش بە تایبەت کتێبی پۆلی یەکەمی سەرەتایی، کە هەست و مێشکی ناسکی منداڵ شەقڵ لێ دەدات و یەکەمین بەردی بناغەی کەسایەتیی منداڵ پایەڕێژی دەکات، ئەرک و وەزیفەی سارشانی کۆمەڵێک پسپۆڕی لێهاتووی زانایە و دەبێ ئەوان بە کۆمەڵ و بە پۆل وەباڵی ئەم حەلالە وە ئەستۆ بگرن، خۆ دیارە و ئەگەرچی کورد پیاوی زانا و پسپۆڕی کەم نین و لە خودێ بەزیاد بێ، دەکرێ بڵێین بە هەزاران و هەزارنن، لێ مخابن چەلێ هیچ دوو

زانایەک، هیچ دوو هونەروەر و هونەرمەندێک، هیچ دوو پیشەوەرێک، هیچ دوو کرێکارێک، هیچ دوو مامۆستایەک و هیچ دوو ڕێزان و ڕێبەرێک لە ناو ئێمە دا یەک نین و یەکتر بە هیچ نازانن. هەر بۆیە پێم وابووە دانیشتن بە هومێدی یەکگرتن نەخشی سەرئاوە و نەخشی سەرئاو قەت نابێتە گوڵ و لە سەر سنگی کەس جێ ناگرێت و قەت بە هیچ نابێت. هەربۆیە منی کەم مایەی بابردەڵە، یەکتەنە خۆم بەم دەریا ئەوسەر نادیارە دا کردووە و بە ناچاری پێموایە بوومەتە مەلەوانی ئەم گۆمە مەندە قووڵە.

بەڕێزان!
لەم کتێبۆکەیەدا ئەم بابەتانەم ڕەچاو کردوون:

1 ـ نەزمی لەمێژ داڕێژراوی(ئەلف و بێ)م لە بەرچاو نەگرتووە، واتە بەپێی تەرتیبی پیتی ئەلفبایی نەچوومە پێش. ئەمەش لەبەر ئەوە بووە کە هەوڵم داوە، هەر لە سەرەتاوە وشەی زۆر هاسانی یەک کەرتی(یەک سیلابی) دەکار بێنم و وشەگەلێکی کە مێشکی تازەکاری منداڵ تاقەتی پێ ناشکێت، چەلێ خۆیان لێ بپارێزم. بە کورتی هەر ئەو وشە سادانەم دەکار هێناوە کە منداڵ دەگەڵ (دەنگ و دەنگبزوێنەکانیان) ئاشنا بووە. واتە بەپێچەوانەی کاری هەندە مامۆستایەک، کە هەر لە سەرەتای کتێبەکەیاندا پیتی خوێندراو و نەخوێندراویان لێک هاڵاندووە و وشەیان لێ ساز کردووە، من ئەمەم نەکردووە.
2ـ دوای هەر چەند دەرسێک، تەمرینی مامۆستا و قوتابی دەست پێدەکات، کە ئەم بەشە گرنگترینی بەشی کتێبەکەیە و پێویستە مامۆستا تەمرینەکان بۆ قوتابی بخوێنێتەوە و لە ئەنجامدانیان دا یاریکاریان بێت.
3ـ مەشق و تەمرینەکانم بە چەشنێک ئامادە کردووە، کە بکرێت هەر لە سەر کلاسی درس دا کاری لەسەر بکرێت و حەوجێ بە کات و کاری زیاتر نەبێت.
4 ـ ئەوەندەی بۆم ڕوخسابێت، نەم هێشتووە ڕەنگ و بۆنی زاراوەی ناوچەیی و هەرێمی بەسەر تێکستەکاندا قورسایی بکات؛ نە زاراوەی ڕەبەق سلێمانی و نە گەڕووسی و نە موکریانی؛ بەڵکە ئەوەندەی بۆم لوا بێت، خۆم لە وەسییەتنامەکەی مامۆستا (هێمن)ی مەزن نزیک کردۆتەوە و بەو زمانە هاتوومەتە گوتن، کە لە قەدیمەوە ئەدەبییاتی نووسراوەی کوردی پێ نووسراوە.
5 ـ ڕێنووسێکی بچکۆلانە و دەفتەرێکی تەمرینی(ئەلف و بێ)یشم بە جیا ئامادە کردووە، کە دەفتەری تەمرینی ئەلف و بێ، لە یەکەم مانگی دەسپێکردنی دەرس دا، لەژێر چاودێری و ڕێنوێنیی مامۆستا و دایک و باوکە بەڕێزەکاندا بە ئەنجام دەگات.

6 ـ لە نووسینی ڕستە و فێرکردنی ڕستەدا ، ئەوەندەی بۆم لوابێت ، ڕستەی هاسان و وشەی کورتی یەک کەرتی و وشەی خوێندراوی دەرسی پێشووم هێناوەتەوە. دیارە لە بەشی (تەمرینی مامۆستا و قوتابی) دا ، وشەی تازەش گونجێندراوە ، کە قوتابی بە یارمەتیی مامۆستای بەڕێز فێریان دەبێت.

7ـ لە تێکستەکاندا ، هەر لە سەرەتاوە هەوڵی ئەمە دراوە کە نیشانەگەلی وەک: دانانی (نوختە)، واتە خاڵی ئاخر لە کۆتایی ڕستەدا(.) ، دانانی کاما(،) لەجێگای پێویست دا و هەوەها نیشانەی پرسیارکردن(؟)، نیشانەی سەرسوڕمان(!) نیشانەی وتوویژ (:ـ) بە منداڵ بناسێندرێت کە لێرەدا ئەرکی مامۆستای بەڕێز و خۆماندووکردنی دایک و باوکە دڵسۆزەکانە هومێدی سەرکەوتنی منداڵەکان مسۆگەر دەکات.

8 ـ ئەوەندەی توانیبێتم، هەوڵم داوە کەرەسە و ئامێر و ئامرازی کۆنی وەک (داس ، دەستاڕ، گاسن ، سوێنە و سەلە و سەبەتە و...) کە بەرە بەرە لە بەر دەستاندا نەماون و تەنانەت ناوەکەیشیان بەرەو بیرچوونەوە دەچێت، لە تێکست و دەرسەکاندا نەیان هێنم .

9 ـ بۆ هەر دەرسێک، چەند وێنە و ڕەسمم نەخش کردووە، کە هێچ کام لە وێنە و ڕەسمەکان لە سەتاسەت کاری خۆم نین. دەکرێ بڵێم هەر هەموویانم لە ئینترنێت هێناونەتەوە و پاش سەر و گوێ برین و ڕەنگ و بۆیە لێدانێک، کردوومنەتە نەخشی بابەت بۆ تێکستەکان. بۆ وێنە، کچ و کوڕی چینی و ژاپۆنی ـ م وەرگرتووە، جلکی کوردیم دەبەر کردوون و کردوومنەتە کورد. دیارە بە هۆی دەست و قەڵەم کۆڵیم لە نەخشاندن و ڕەنگاندن دا ،ئەم ئاڵوگۆڕ و مۆنتاژکردن و ڕەنگ و بۆیە لێدانەش کات و وەختێکی فرە زیادی گرتووە و دەکرێ بڵێم بۆ سازکردنی هەر وێنەیەک، چەندین کاتژمێر (کات)ی ویستووە. بەڵام سەرەڕای ئەمەش لەوانەیە نەخش و وێنەکان زۆر لە بەر دڵان نەبن و هاو واتای تێکستەکان نەیەنەوە، هەربۆیە هیوادارم کەسێکی دەست و قەڵەم ڕەنگین هەڵکەوێ و کەم و کووڕییەکانم بۆ پڕ کاتەوە. زۆر پێویستە داوای لێبوردن لە سەرجەم ئەو هونەرمەندە هێژایانە بکەم کە بەبێ پرسی پێشەکی،کەڵکی بێ پرس و ڕام لە بەرهەمەکانیان وەرگرتووە. بەتایبەت لە ماڵپەڕی (سنە)، کە چەند وێنە و نیگار و تابلۆی ئەوانم بە قەرز وەرگرتووە و لەکتێبەکە دا گونجاندوومن. دیارە ئەگەر دەستم بە هونەرمەندانی هێژای وەک: کاک مێهدی زیائودینی و کاک بێهزاد تارا و هونەروەرانی هێژای دیکە ڕابگات، سپاس و پێزانینی خۆمیان پێ ڕادەگەیەنم و ئەگەر قەت نەتوانم زیارەتیان بکەم، ئەوا دەبێ بڵێم پشک و بەشی ئەوانیش لەم کتێبۆکەیە دا هەیە و جێیان لە سەر سەر و لە سەر چاوانی منە.

لە کۆتایی دا پێویستە بڵێم کە هاوڕێی تێکۆشەرم،مامۆستا ڕەشاد مستەفا سوڵتانی هەر لە سەرەتای کاردا ئەرکی پێداچوونەوەی کتێبەکەی گرتە ئەستۆ و لە تاریخی (96/1/30)دا بە

ناردنی نامەیەکی بەنرخ،گەلێک هەڵەی بۆ دەسنیشان کردم و گەلێکی ڕێنوێنی کردم. من لەم بابەتەوە زمانی سپاس و پێزانینم کورتە و، هەر هیواخوازم کە وێنەی ئەم جوانمێرانە لە نێوماندا زۆر بێت و سایەیان لە سەر سەری ئێمە کەم نەبێتەوە.

لە ئاخر سەر دا دیسان دووپاتی دەکەمەوە و دەڵێم کە ئەم بەرهەمە بچووکە، بە هەموو کەم و کوڕی و نەپوختیشییەوە،ئەگەر بتوانێ بکەوێتە بەر دیدەی خاوەن نەزەران و کەمایەسییەکانی پڕ بکرێتەوە، ڕەنگە ببێتە بیرئانینێک بۆ باشترین ڕۆڵە بە ئەمەگەکانی کوردستانەکەمان و لە هەمان کاتیش دا ببێتە مەزنترینی خەڵات بۆ ڕۆژی کووژانەوەی بیست و هەشتەمین مۆمی تەمەنی پیشەی دەرس گوتنەوە و کاری مامۆستایەتیم.

هیوام سەکەوتنی دایک و باوکە دڵسۆزەکان و مامۆستا بەڕێزەکانە و، بەهیوام کەمی من بە زۆر بزانن.

بە ئەوپەڕی ڕێزەوە کەریم دانشیار ـــ سوید 25ی سەرماوەزی1994.

ئاخر قسەم ئەمەیە و ناکرێت فەرامۆشی بکەم، کە ئەم کتێبە هەرچەند زۆر لەمێژە بۆ چاپ و بڵاو بوونەوە ئامادە کرابوو و، ئەگەرچی لە لایەن بەڕێوەبەرانی نووسینگەی ئۆرگانێکی کوردی لە ستۆکهۆڵم _ یش دەستی چاپکردنی هەرچی زۆتر(ئورژانس)ی بۆ لەمل درا و ئۆرژینالی کتێبەکەیشان بۆ چاپکردن بە پەلە لێ وەرگرتم، بەڵام درۆیان دەگەڵ کردم و ئۆرژیناڵەکەشم تێدا چوو، بە ناچار دوو ساڵ و حەوت مانگی تر خەریکی بوومەوە و سەر لەنوێ سازم کردوە و لەو ساوە هەتا ئیمڕۆ، بە هۆی نەبوونی ئیمکانی چاپکردنی،بە چاپ نەکراوی هەر بە سەر دەستی خۆمدا ماوەتەوە و چاوەڕوانی دەرفەتی ڕووناکی بینینە. بە هیوام هەتا زیندووم و ماوم ئەو ڕۆژەی بگاتێ . بە سپاسەوە ـ کەریم .

مامۆستای هێژا!

دایک و باوکی بەڕێز!

هەر وەکی ئێوەیش شارەزان و دەزانن، نووسینی کوردی بەم شێوە خەتەی کە هەر ئێستا باوە و پێی دەنووسرێت، چەشنە هونەرێکی قەڵەمکێشان و ڕەسم و نەخشکردنی هەرچی جوانتری پیت و وشەکانە و، ئەم هونەرەش کاتێک وەک دەسکەوت بە قەڵەمبەدەستان دەبڕێت، کە هەر لەسەرەتای منداڵی و دەسپێکەوە، بەشێوەیەکی ڕاست و دروست هەڵس و کەوتی لەگەڵدا کرابێت. بە گوتەیەکی ساکار و ڕەوانتر بێژم کە ئەگەر پەنجەی مرۆڤ لە سەردەمی منداڵییەوە بە شێوەیەکی ڕاست و دروست بخرێتە کاناڵی هەر کارێکەوە، مێشکی ئەو مرۆڤە لە بواری ئەو کارەدا مۆر و شەقڵی ڕاست و دروست وەردەگرێت و کارامەیی زیاتری پێ دەبڕێت.لەڕاستیدا پێوەندەیی کاری بەردەوامی نێوان پەنجەی مرۆڤ و مێشکی مرۆڤە، کە ژیانی سەرکەوتووی مرۆڤی ئیمڕۆکەیی وەدی هێناوە.

بەڕێزان !

من لەم چەند لاپەڕەیە دا بۆ ڕاهێنانی دەست و قەڵەمی ساوا و تازەکاری منداڵەکانمان ئەم پرۆژە بچکۆلانەیەم پێشکەشی ڕای ئێوەی بەڕێز کردووە، کە زۆر جاران و لە گەلێک کتێبی سەرەتاییدا بەتاقی کراوەتەوە. خۆ دیارە ئەم تەمرینانە ئەو کاتە بەکەڵک و بەهرەدار دەبن، کە منداڵ لە کەش و هەوایەکی تەواو هێمن و حەساوەوە دا دەست بە تەمرینەکان بکات و هیچ جۆرە زەخت و گوشارێکی زۆرەملیی بە سەرەوە نەبێت. نابێ وەک ئەو ئەرک (وەزیفە)یە چاوی لێ بکرێت کە لە نێو ئێمە دا باوە و، هەر بۆ ڕەشکردنەوەی لاپەڕەی کتێبەکە بێت و بەس. بە پێچەوانە، دەبێ بە سەبر و حەوسەلەیەکی یەکجار زۆر، دەست بەم کارە بکرێت و سەرنج و چاوەدێریی مامۆستای بەڕێزی بەسەرەوە بێت. دەبێ هەر لە دەسپێک و سەرەتای کارەوە، مامۆستای هێژا و دایک و باوکە بەڕێزەکان بە وریایی چاوەدێر و یاریکارێکی وردی دەست و قەڵەمی ساواکان بن. چونکە ئەوەی کە منداڵ لەم تەمەنە و لەم هەلە دا فێری دەبێت و پێی ڕادێت، جا بە چاک یان بە

خراپ ، وەک نەخشی سەر بەردی لێ دێت و دەبێتە خانەنشینی مێشکی و دەمێنێتەوە.

بەڕێزان!

شێوەی قەڵەمکێشان و شوێن پێی قەڵەم بۆ نووسین و ڕەسمکردنی بەدەنە و چوار ئێسکەی ئەو پیتانەی کە خوێندکارە بچکۆڵەکانمان لە یەکەمساڵی خوێندن دا دەست بە فێربوونیان دەکەن، لەم دەفتەرەدا هاتووە. چۆنیەتی کار بەمجۆرەیە کە:

1ـ شێوەی قەڵەمکێشان بۆ ڕەسمی بەشێک لە هەر پیتێک، بەڕەنگی سوور و بە(زلی)، لە سەردێڕی هەر لاپەڕەیەکدا هاتووە.

2ـ لە بەشی خوارەوەی سەردێڕی لاپەڕەکاندا، هەر هەمان شت چوارجار بە ڕەنگی سوور دووپات کراوەتەوە.

3ـ لە ژێرەوەی ئەو دێڕە دووپاتکراوەیەشدا هەر هەمان شت، بەڵام وردتر، لە دێڕێکدا نووسراوەتەوە.

ئەم دوو دێڕە، بەس بۆ دیتنی بارستایی بچووکی و گەورەیی شتەکەیە و بۆ ناسینی پێچ و خەمی ئەو شتەیە کە دەبێ لە خوارەوە تەمرینی لەسەر بکرێت. مەبەست لە بارستایی بچووکی و گەورەیی شتەکەش ئەمەیە، کە منداڵ هەر لە سەرەتای کارەوە بۆی دەرکەوێت هەر پیتێک دەکرێ زۆر ورد، یان زۆر درشت بنووسرێت.

4ـ لە خواروەی ئەم دوو دێڕانەشدا، چوار دێڕە تەمرینی دیکە، بەڵام بەشێوەی ڕیزەڵە خاڵی وردی لەیەکتر جیا، هاتووە. لێرەدا، دەست و قەڵەمی منداڵ وەکار دەکەوێت و بە نووکی قەڵەمی تیژکراو بەسەر ڕیزەڵە خاڵەکاندا دەچێتەوە. ئیتر لێرەدا چاوەدێریی مامۆستا و سەرنجی دایک و باوکەکان گرنگایەتی و بایەخی بەرزی یەکجار تایبەتیی خۆی نیشان دەدات.

5ـ لە بەشی هەرە خوارەوەی هەر لاپەڕەیەکدا، دوو دێڕ بۆ دەست و قەڵەمی منداڵ دیاری کراوە. لێرەدا، دەست و نەخشی قەڵەمی منداڵەکە دەکەوێتە کار و چی لە جانتای ڕاهێنراوی دایە، دەیخاتە سەر لاپەڕە.

6ـ لە ژێرەوەی هەر لاپەڕەیەکدا هاتووە کە دەست و قەڵەمی منداڵەکان خەریکی تەمرینی کێهە بەش لە چوارئێسکەی کام پیتی ئەلفباییە.

لە ئاخر کەلام دا بەهیوام مامۆستای هێژا و دایک و باوکە بەڕێزەکان لە ئەرکی پێ سپێراوی گوشکردن و ڕاهێنانی منداڵەکان دا سەرکەوتوو بن.

25ی سەرماوەزی ساڵی 1994 ـ سوید ـ کەریم دانشیار

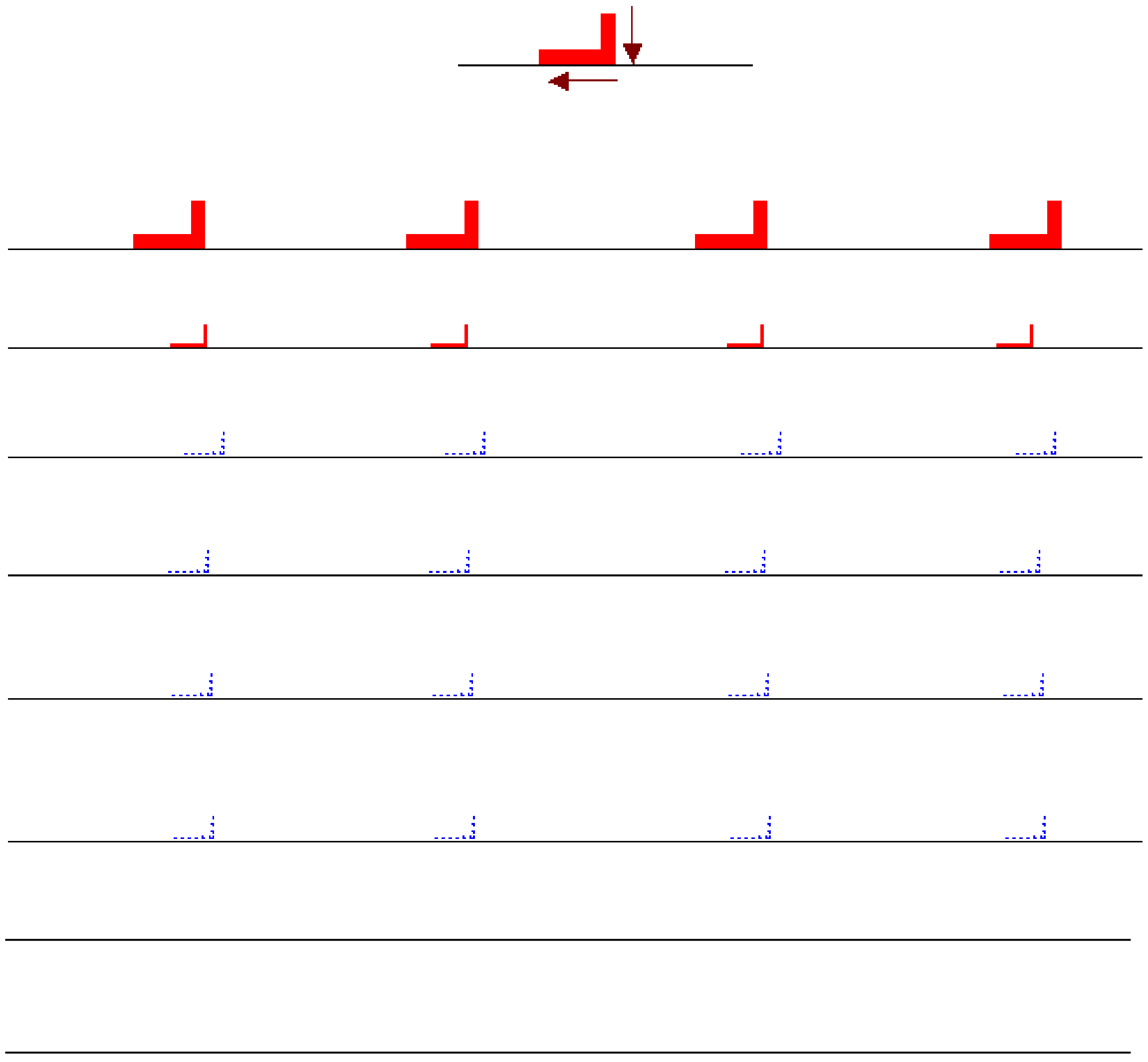

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی

ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ئـ . بـ . پـ . تـ . نـ .)

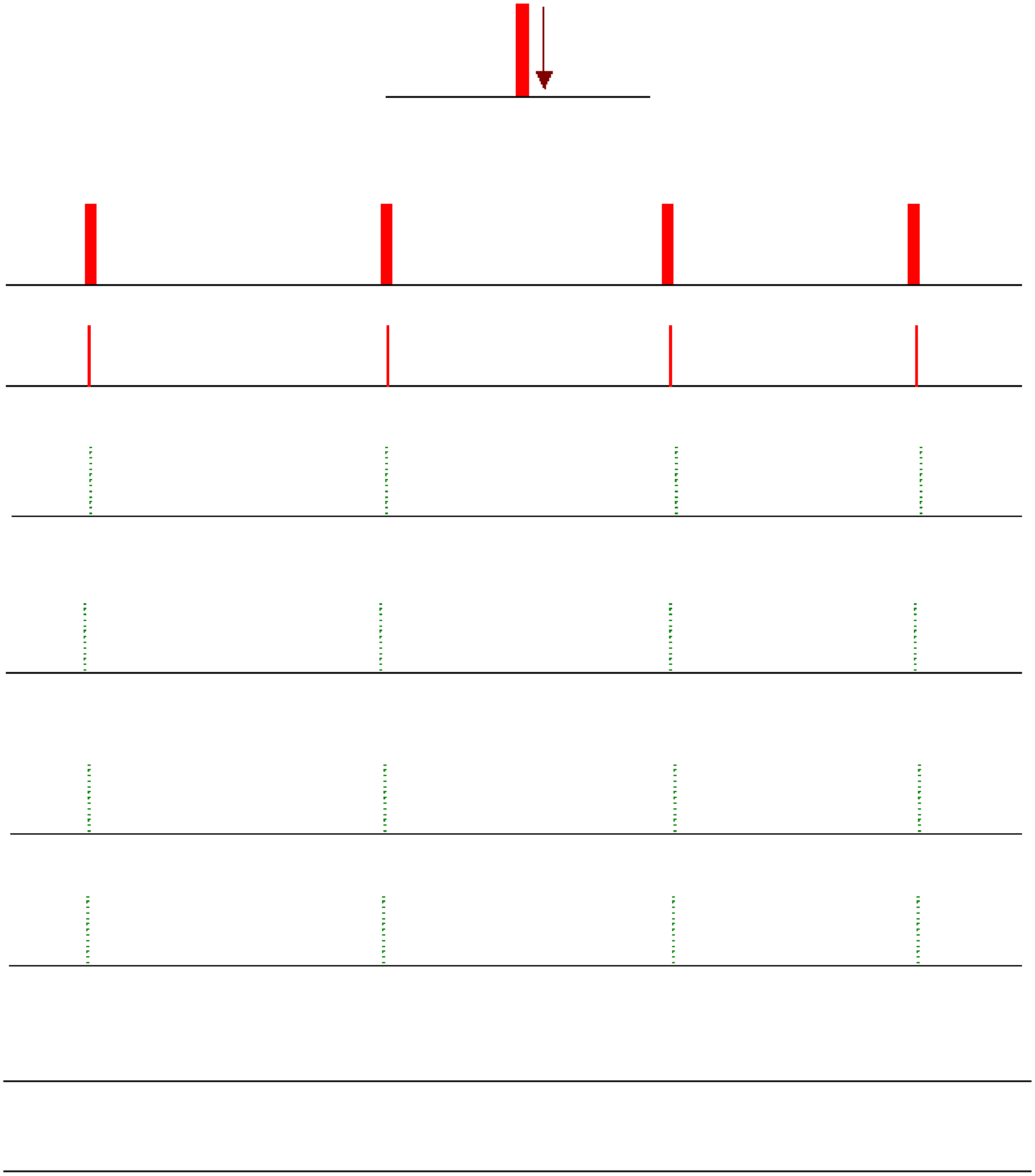

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لە پیتی (ئا) تەمرین دەکات.

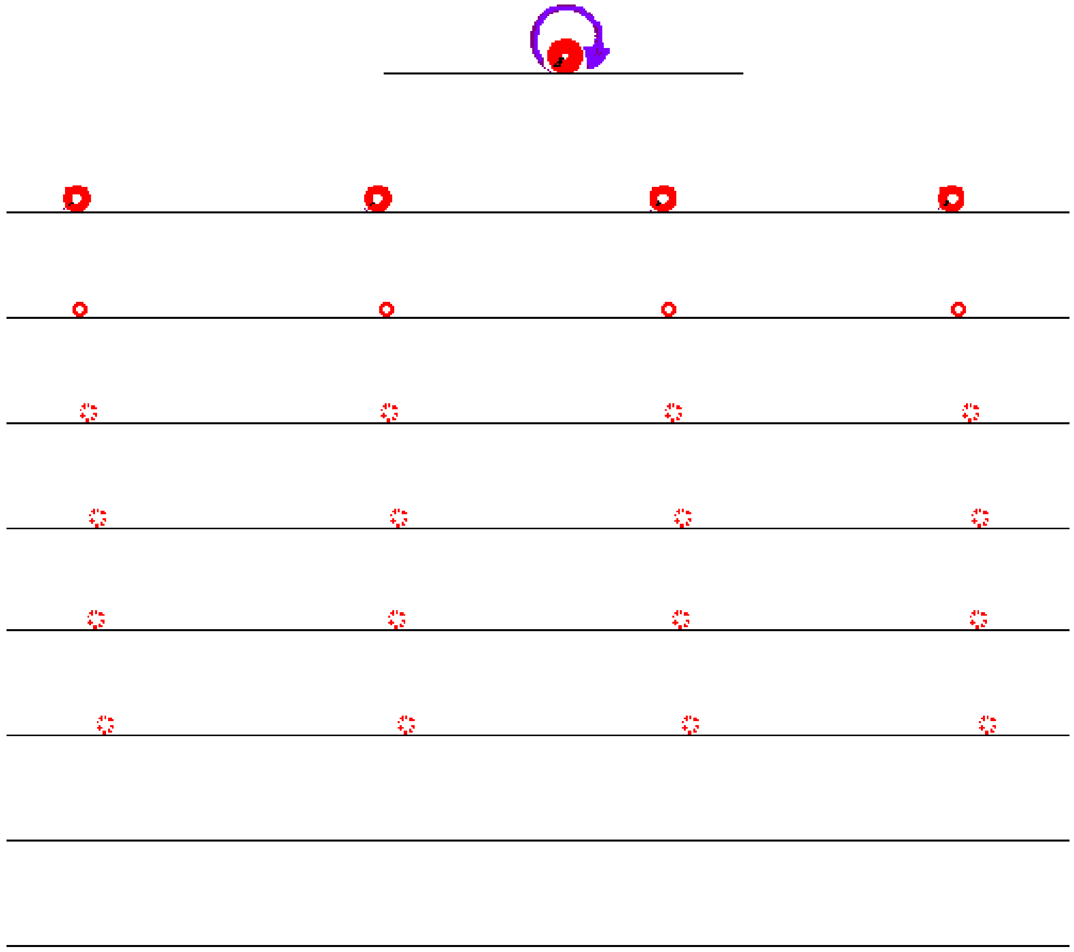

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێکی ئەم پیتانە
تەمرین دەکات : (و . ۆ . وو)

ء 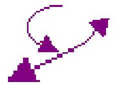

ء ء ء ء

ء ء ء ء

ء ء ء ء

ء ء ء ء

ء ء ء ء

ء ء ء ء

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی هەمزەڵەی سەر پیتی چەقیوی(ئـ) تەمرین دەکات .

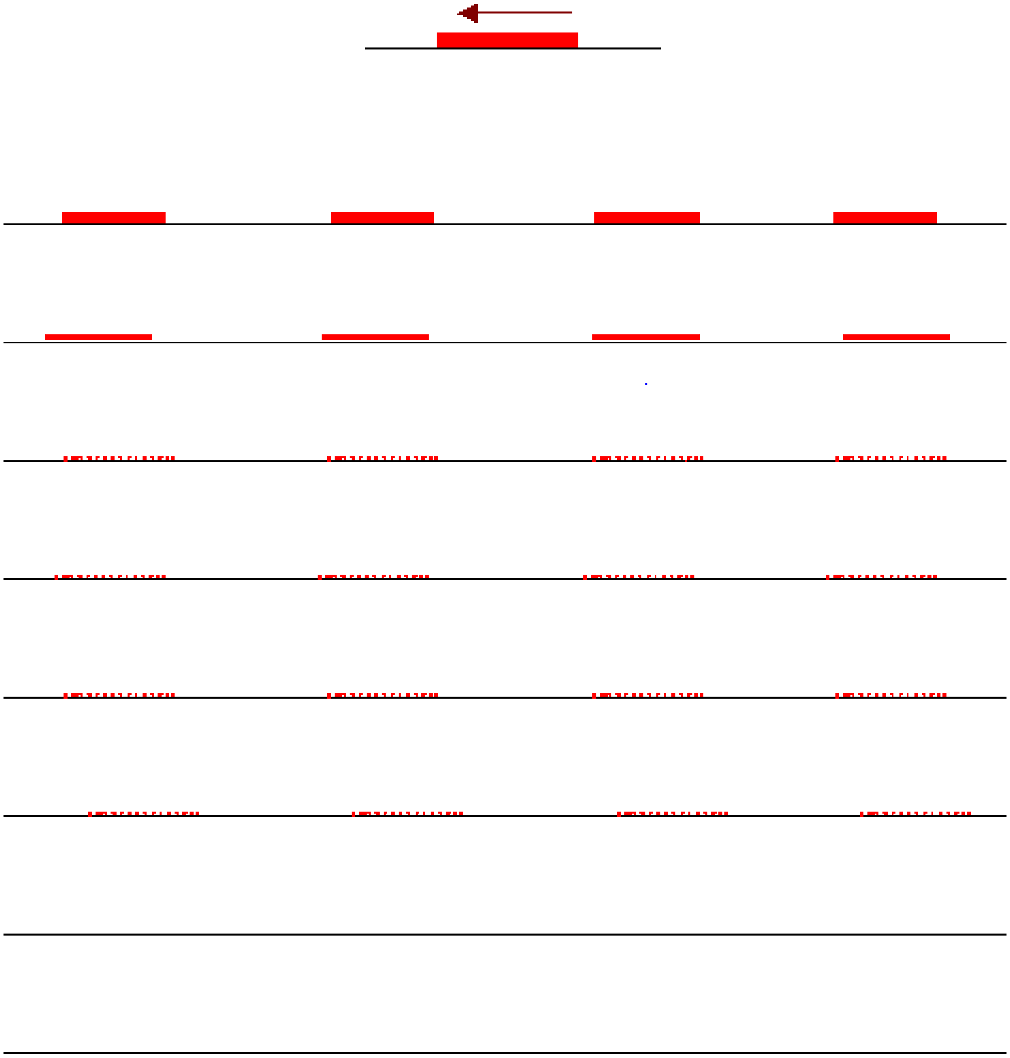

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێکی ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ب . پ . ت .)

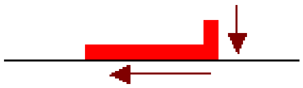

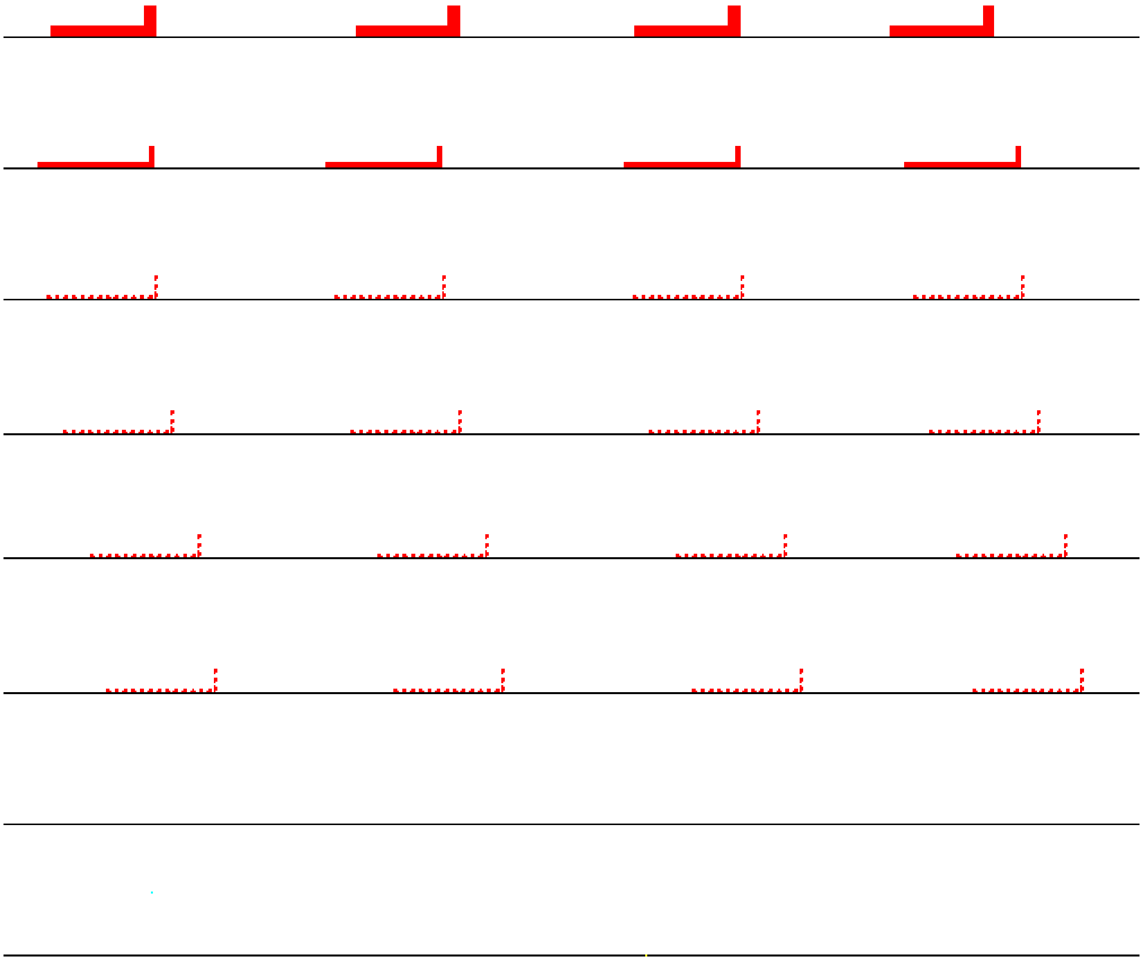

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێکی تری ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ب . پ . ت)

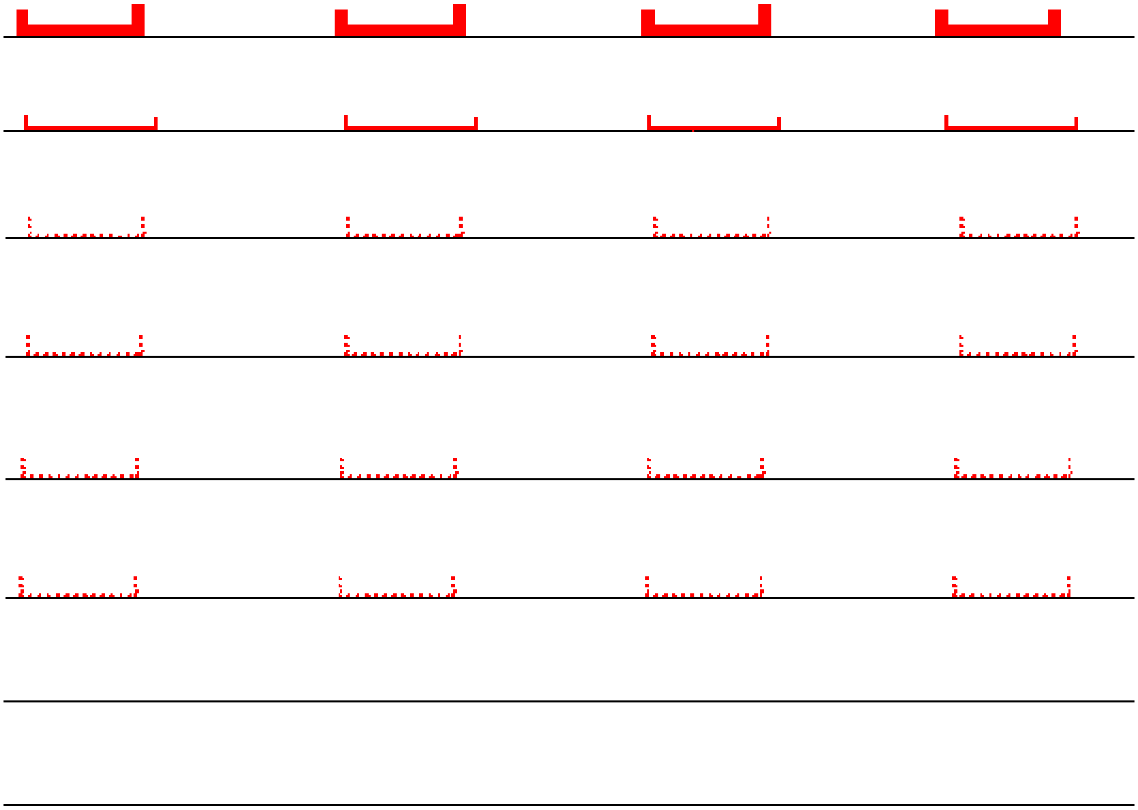

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ب . پ . ت .)

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست دانانی خاڵی ژێر پێی پیتی(ب)
تەمرین دەکات :

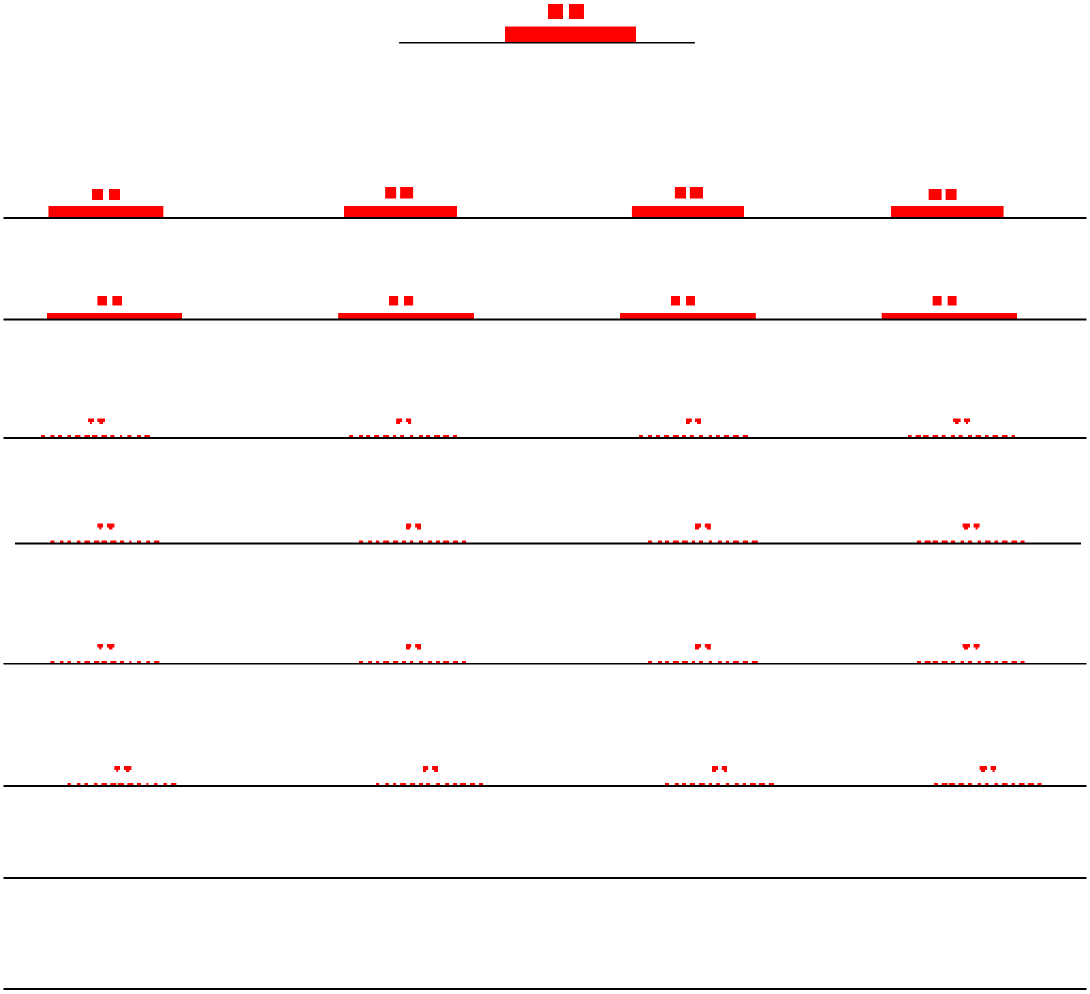

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست دانانی خاڵی سەر پیتی(ت)
تەمرین دەکات :

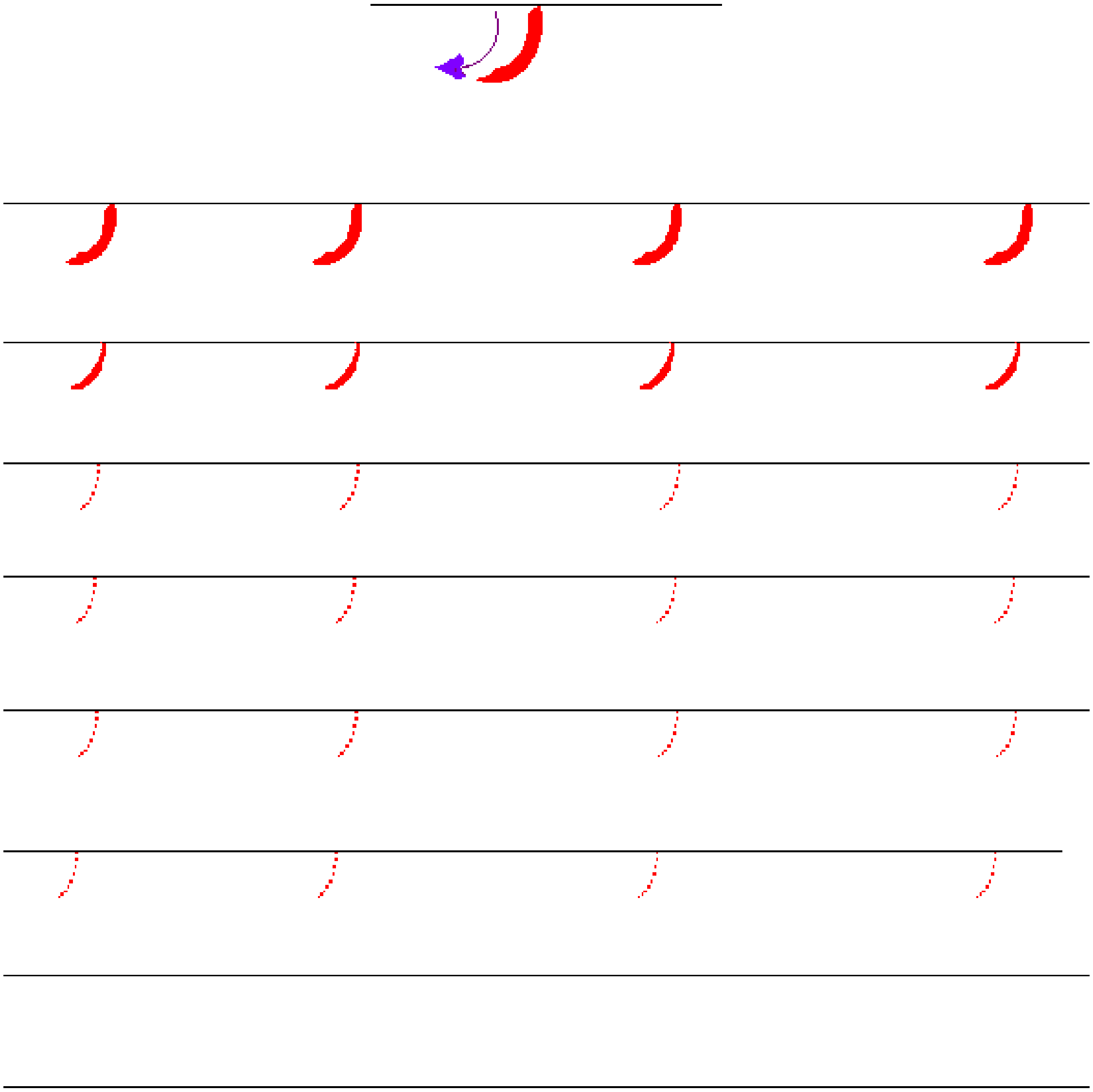

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی پیتی (ر . ڕ .) و
بەشێک لە پیتی(و . وو . ۆ) تەمرین دەکات .

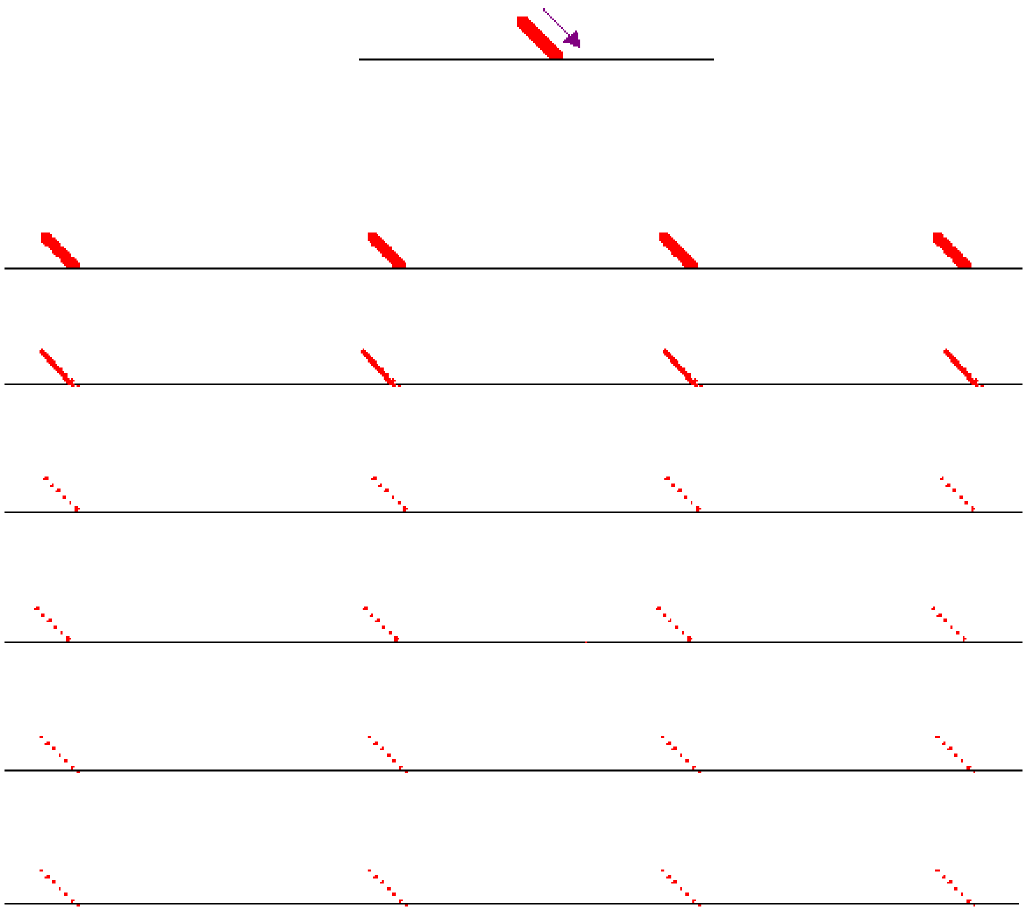

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لە پیتی( ) تەمرین دەکات .

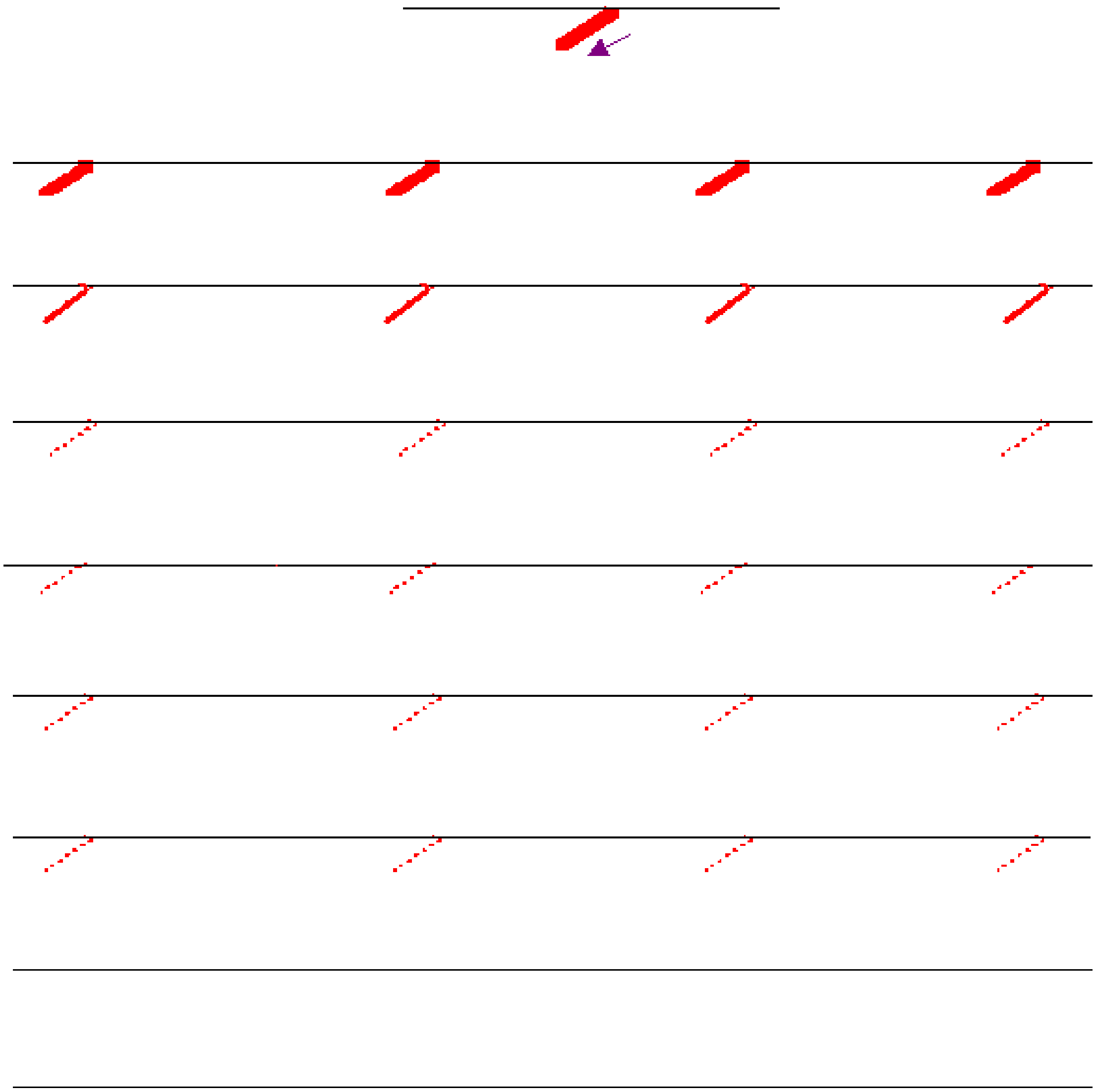

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لە پیتی
( ) تەمرین دەکات.

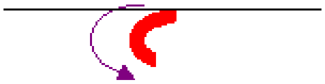

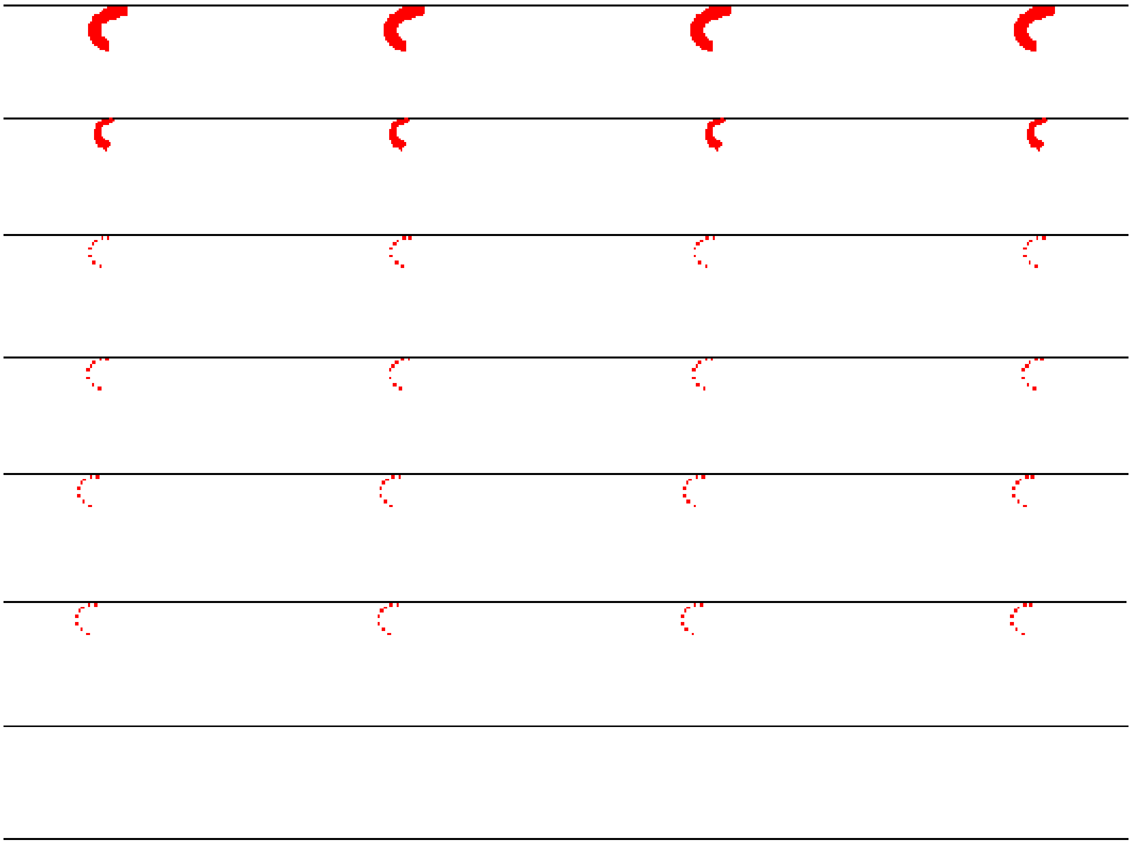

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی کەوانەی بچووکی پیتی(ی . ێ) تەمرین دەکات .

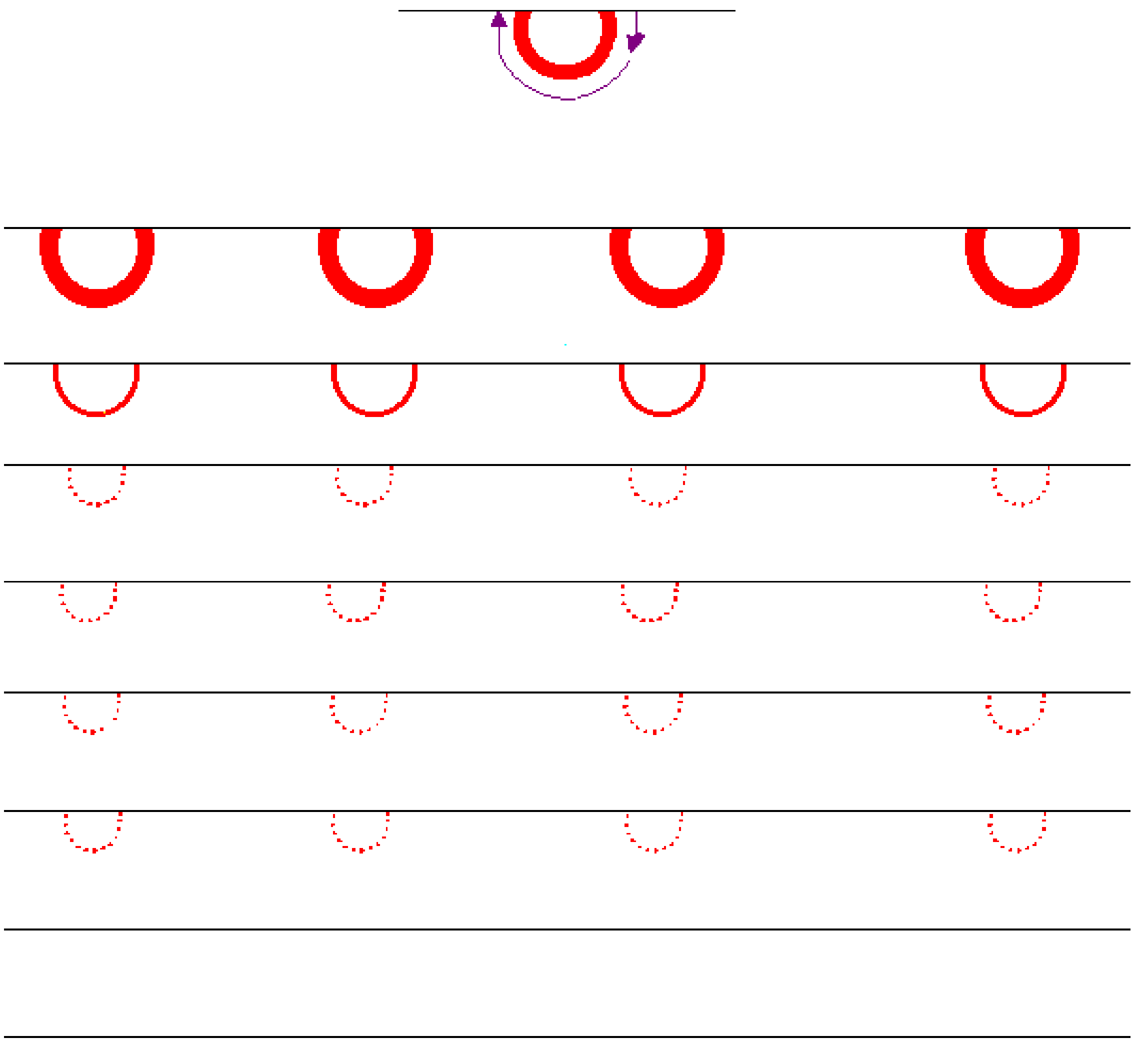

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی پیتی(ن) ، هەروەها
بۆ بەشێک لە پیتی (س . ش) تەمرین دەکات .

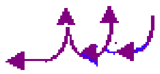

سـ

سـ سـ سـ سـ

سـ سـ سـ سـ

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشی سەرەتای دوو پیتی(س . ش) تەمرین دەکات .

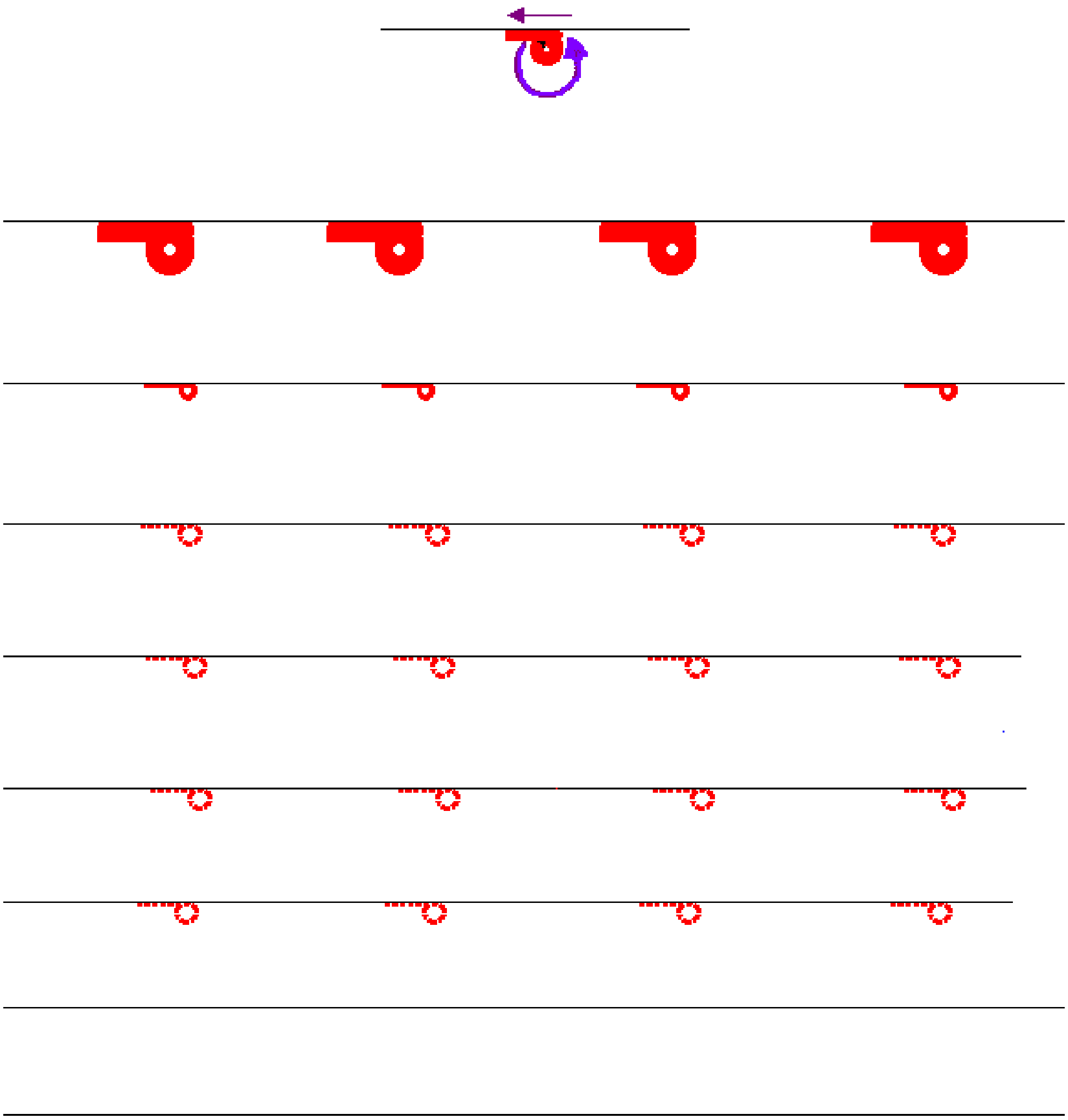

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشی سەرەتای پیتی (م) تەمرین دەکات .

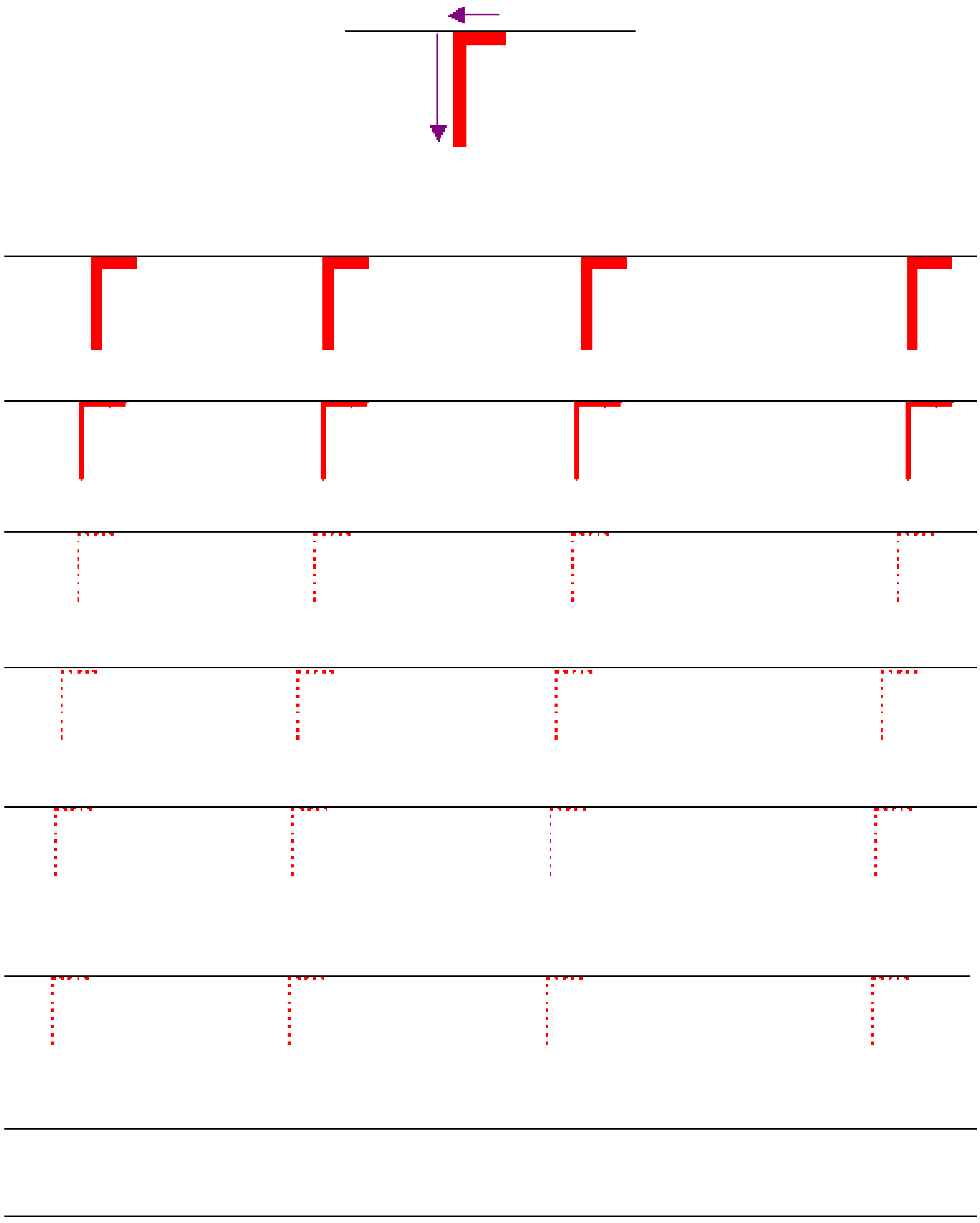

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لە پیتی (م) تەمرین دەکات .

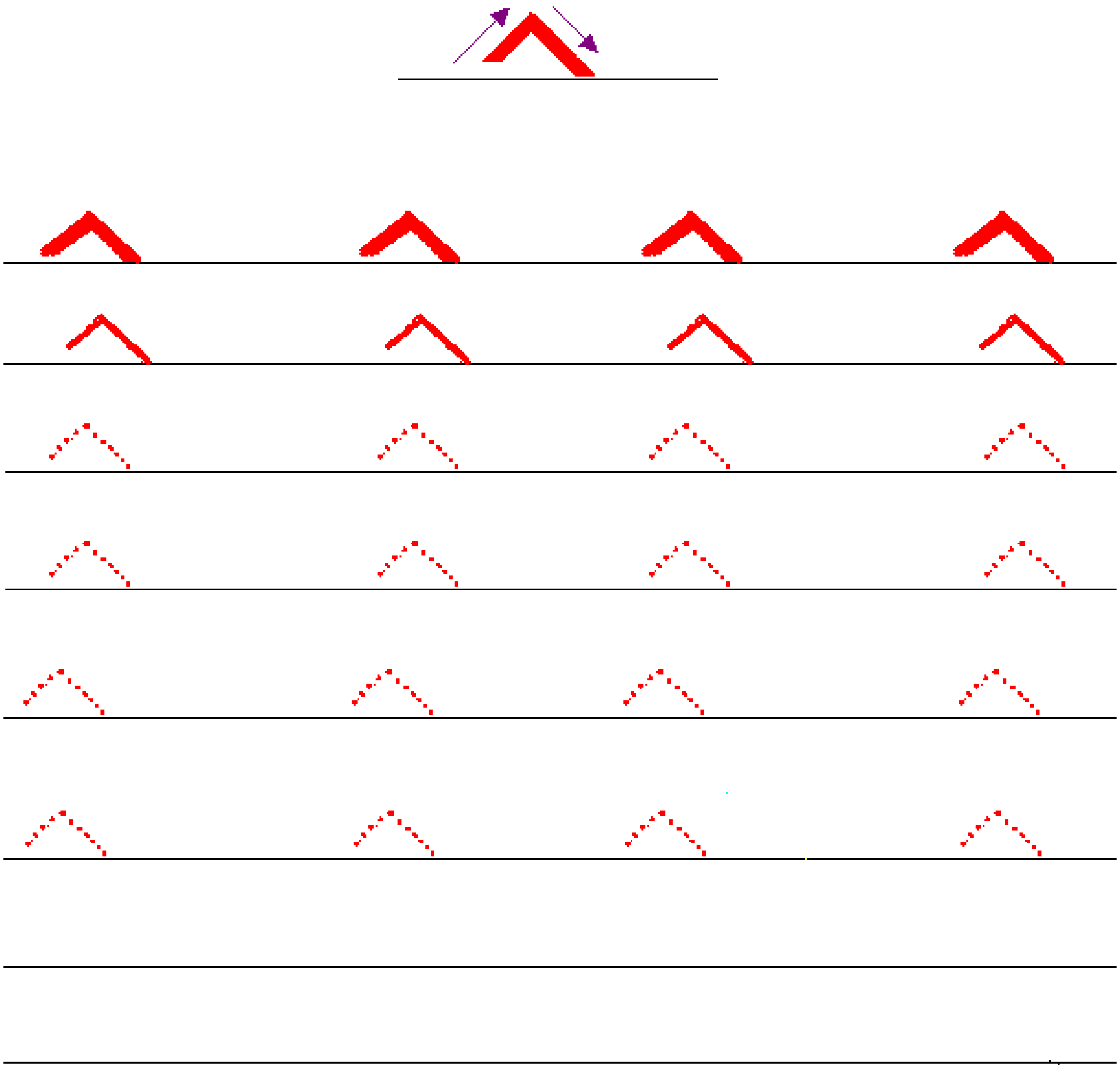

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشی دەسپێکی ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ح . خ . ج . چ)

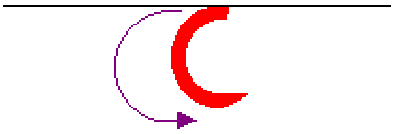

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی کەوانەی ئەم پیتانە تەمرین دەکات: (ح . خ . ج . چ . ع . غ)

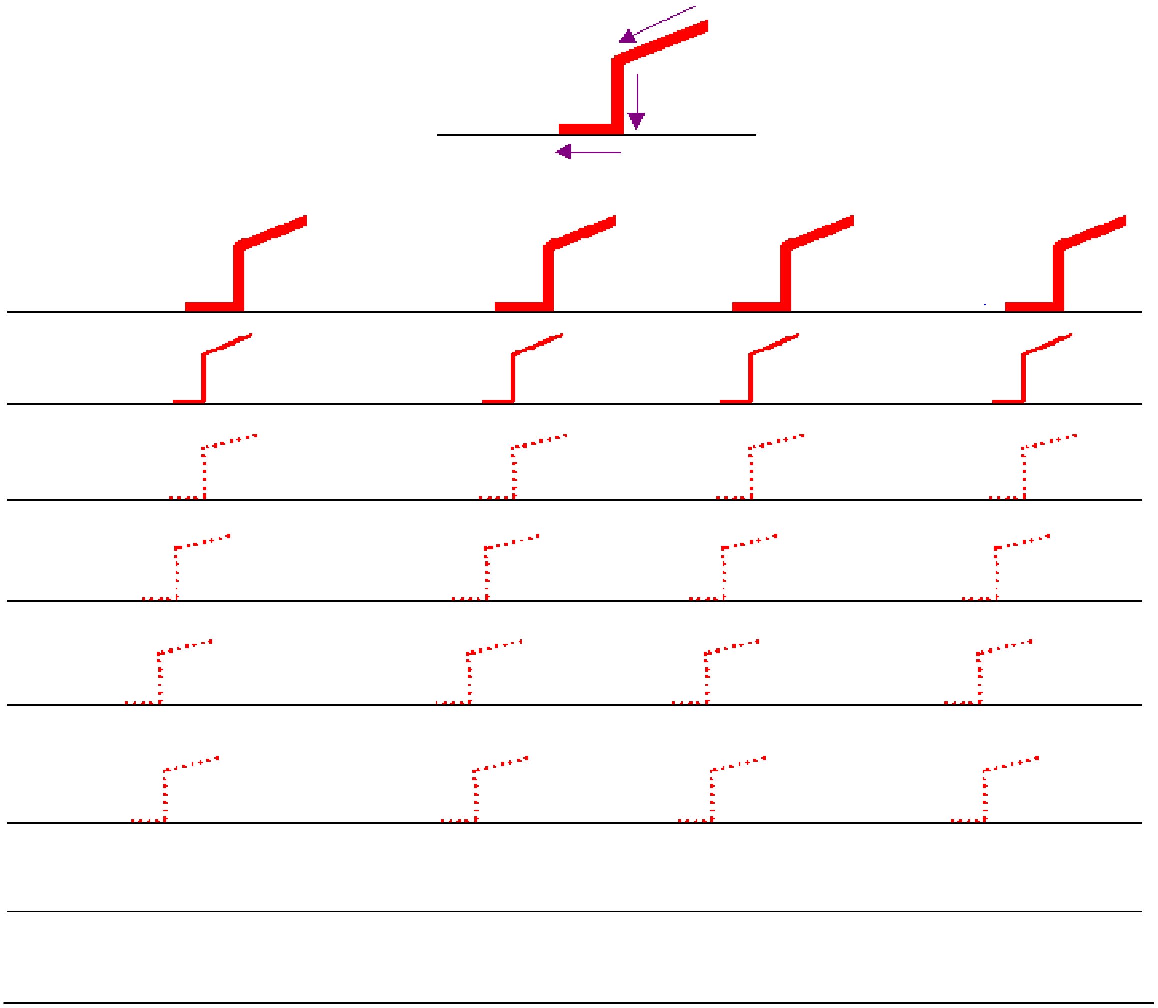

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لە پیتی (ک
. گ) تەمرین دەکات.

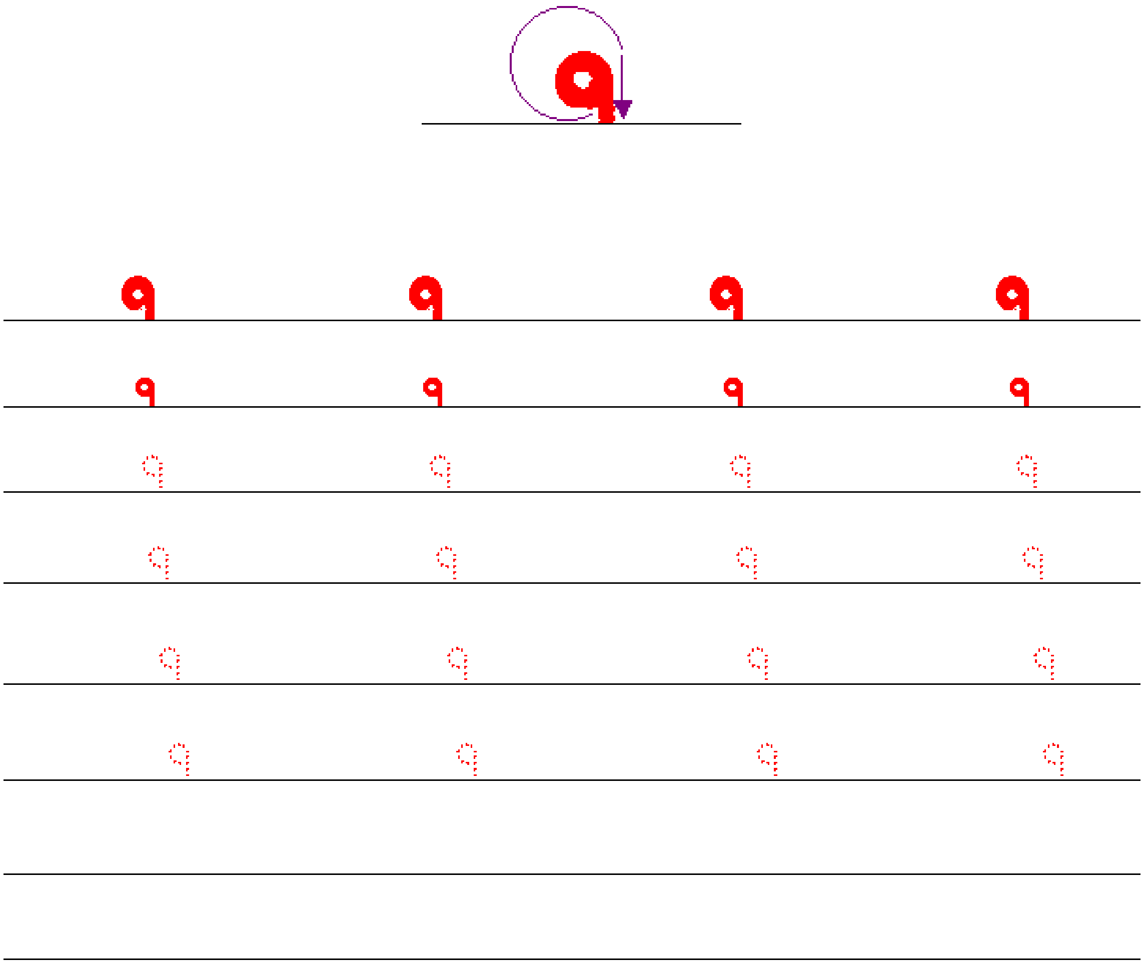

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشی سەرەتای ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ف . ق . ڤ)

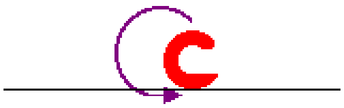

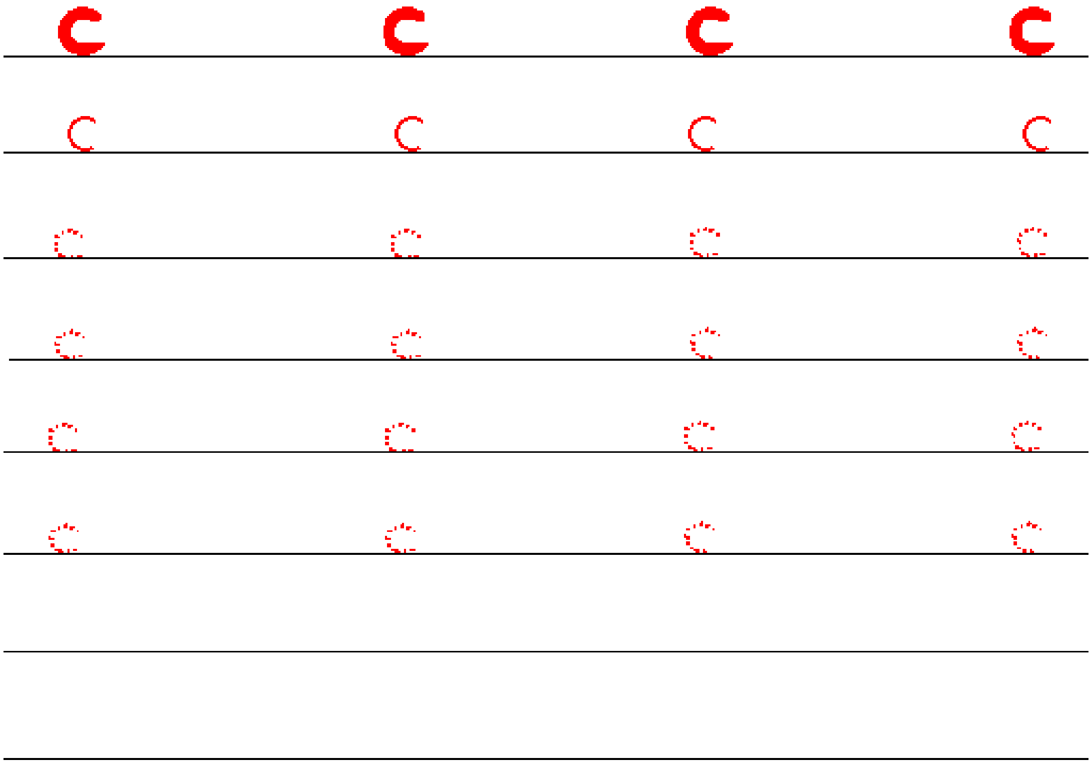

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشی سەرەتای ئەم پیتانە تەمرین دەکات : (ع . غ)

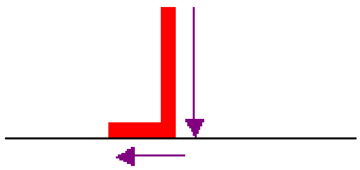

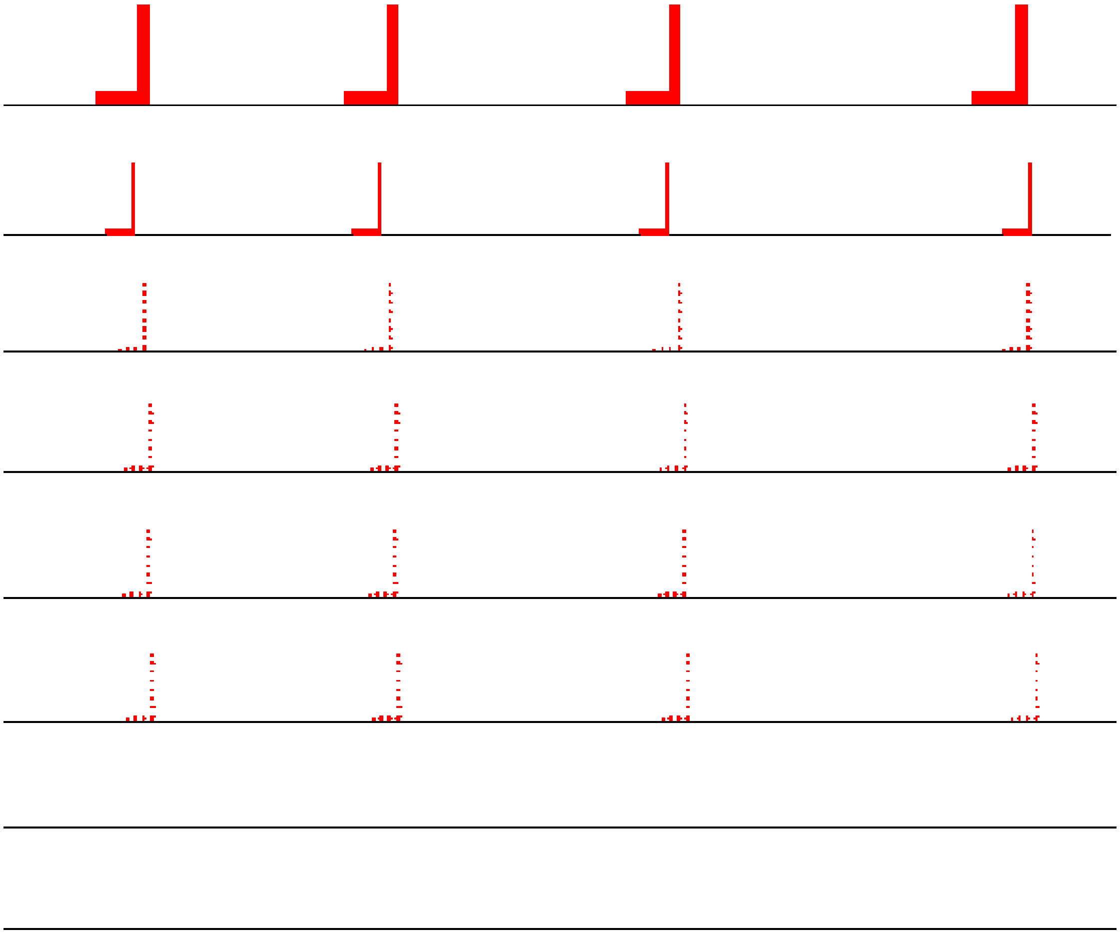

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لەم پیتانە تەمرین دەکات : (ل . ڵ .)

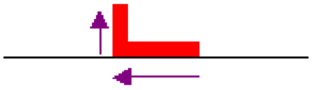

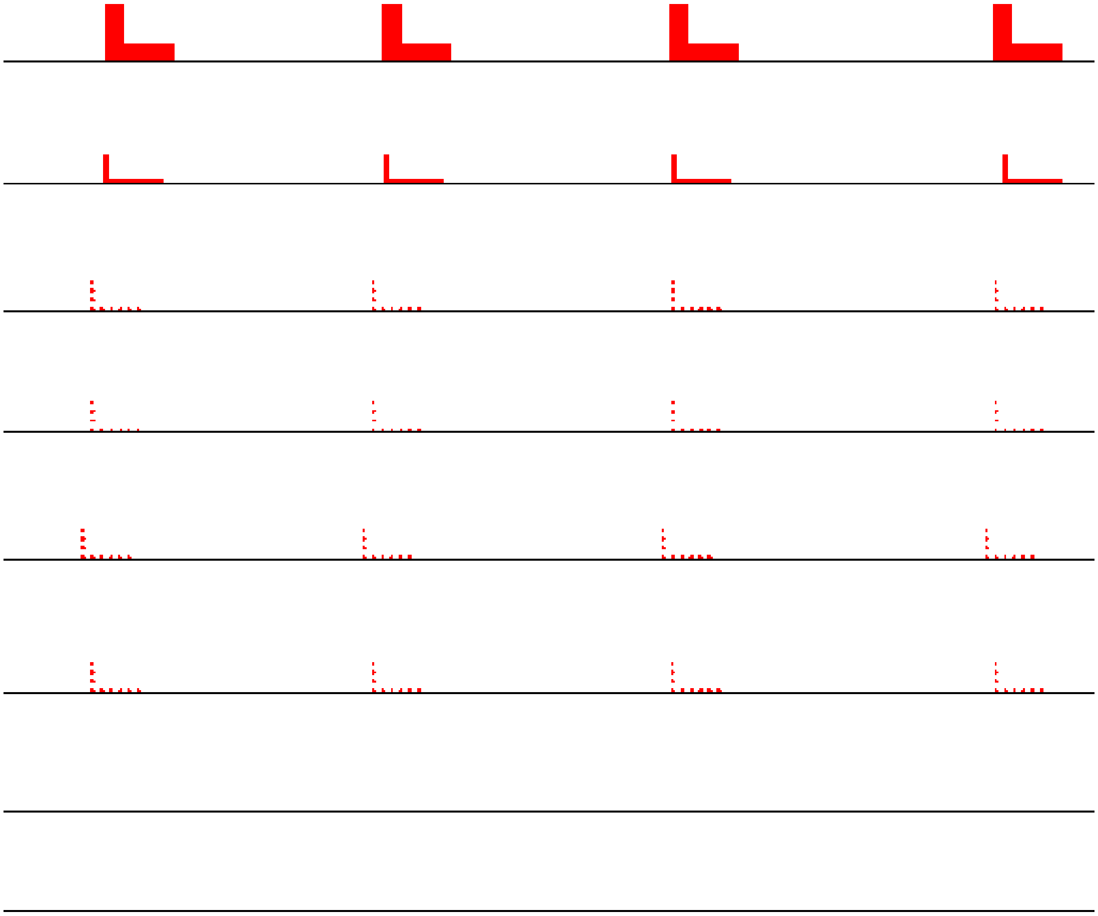

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشێک لە پیتی (ـە) تەمرین دەکات .

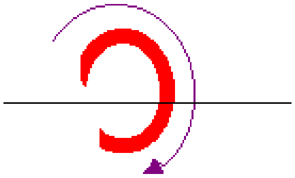

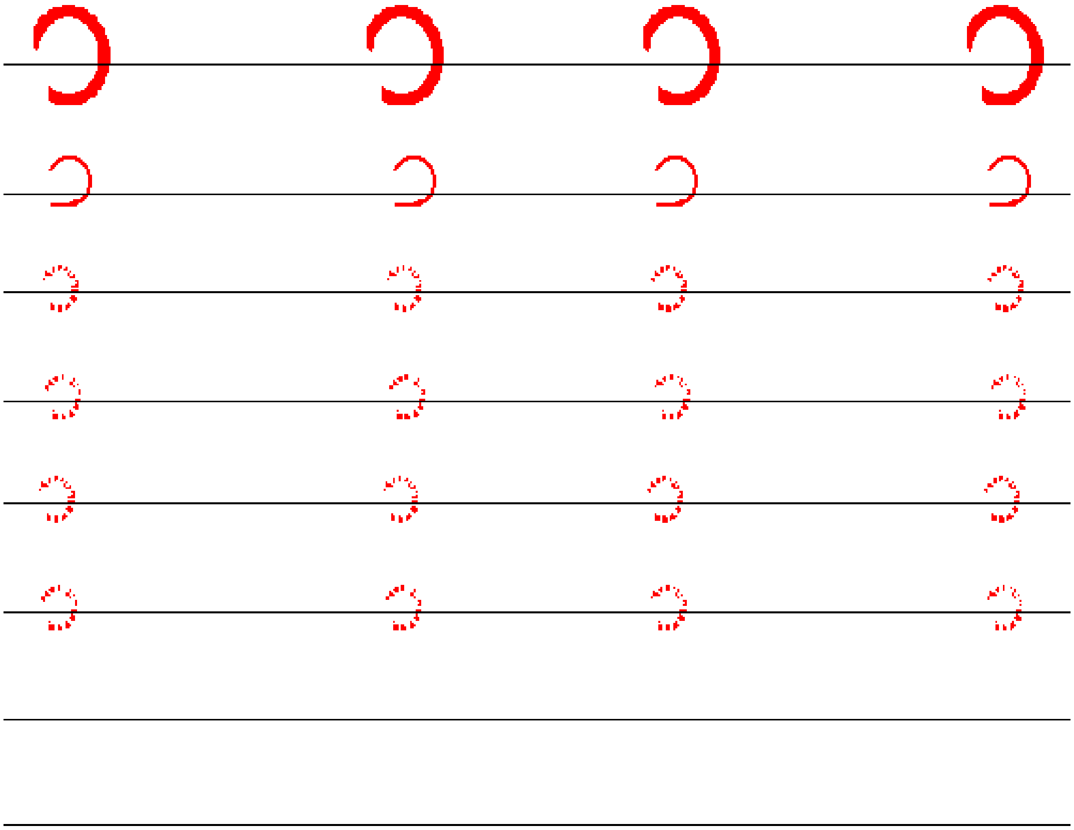

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی بەشی دەسپێکی پیتی (هـ) تەمرین دەکات :

لەم لاپەڕەیەدا ، دەستی منداڵ بۆ ڕاست و دروست نووسینی چەڵەمەی سەر و ژێری ئەو پیتانە تەمرین دەكات : (ۆ . ڵ . ێ . ڕ .)

(دەرسی یەک)

ئـ ....ا

ئا

ئا ئا ئا ئا ئا ئا

(دەرسی دوو)

ئا .... و

ئا.........................و

ئاو

ئاو ئاو ئاو ئاو ئاو ئاو

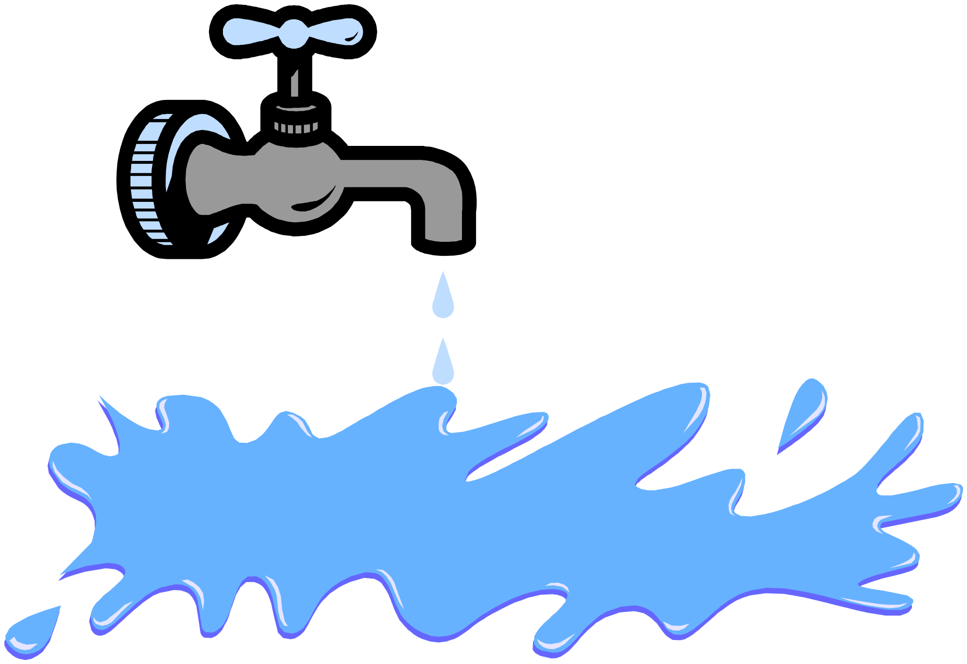

ئاو

ئـ ا و

ئاو ئاو ئاو ئاو ئاو ئاو ئاو

ئـ ا و

(دەرسی سێ)

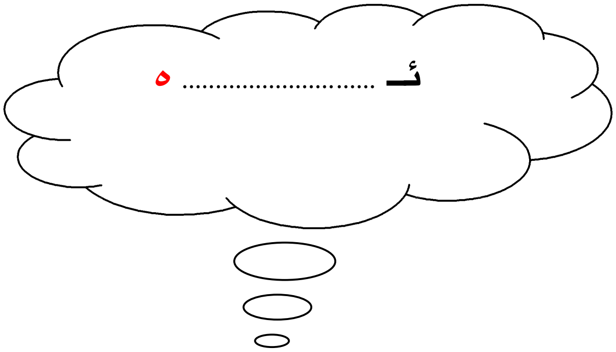

ئە

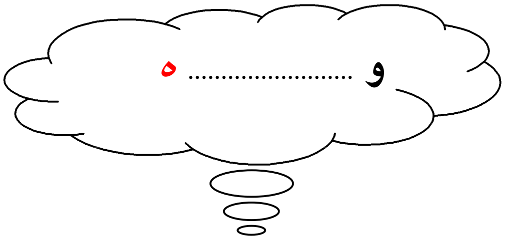

وە

ئە................................... وە

ئەوە

ئەوە ئەوە ئەوە ئەوە ئەوە ئەوە

ئەوە ئاوە .

ئاو !

ئاو !

ئە ئا وە وا

(دەرسی چوار)

بـ ب

بـ بـ بـ بـ بـ بـ

ب ب ب ب ب ب

با بە ئا ئە وا وە

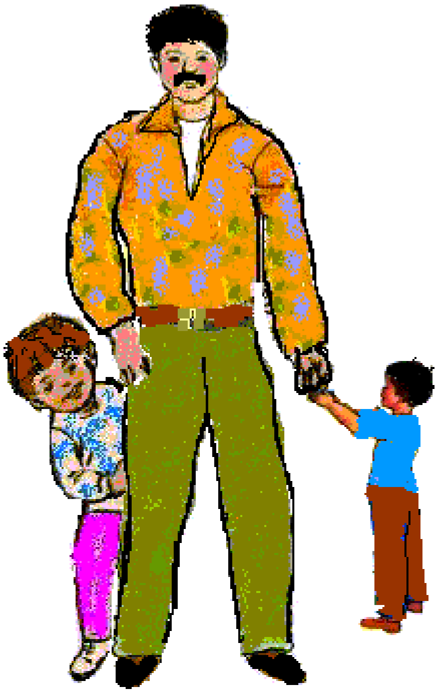

باب

باب باب باب باب باب باب

ـ بابە !... ئەوە ئاوە ؟

ـ ئا ... ئا ... ئەوە ئاوە .

بابە ئاو !

بابە ئاو !

بەبە

بەبە

بەبە

باب

ئاو

(دەرسی پێنج)

ر

ر ر ر ر ر ر

ئە ئا وە وا بە با رە را

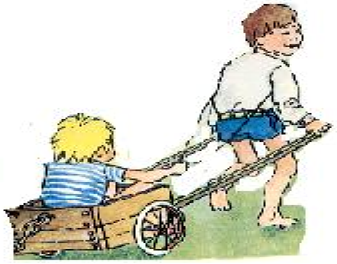 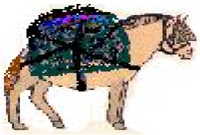

بار بار بار

بـ .... ا .... ر

بار

بار بار بار

وه .... ره

وهره

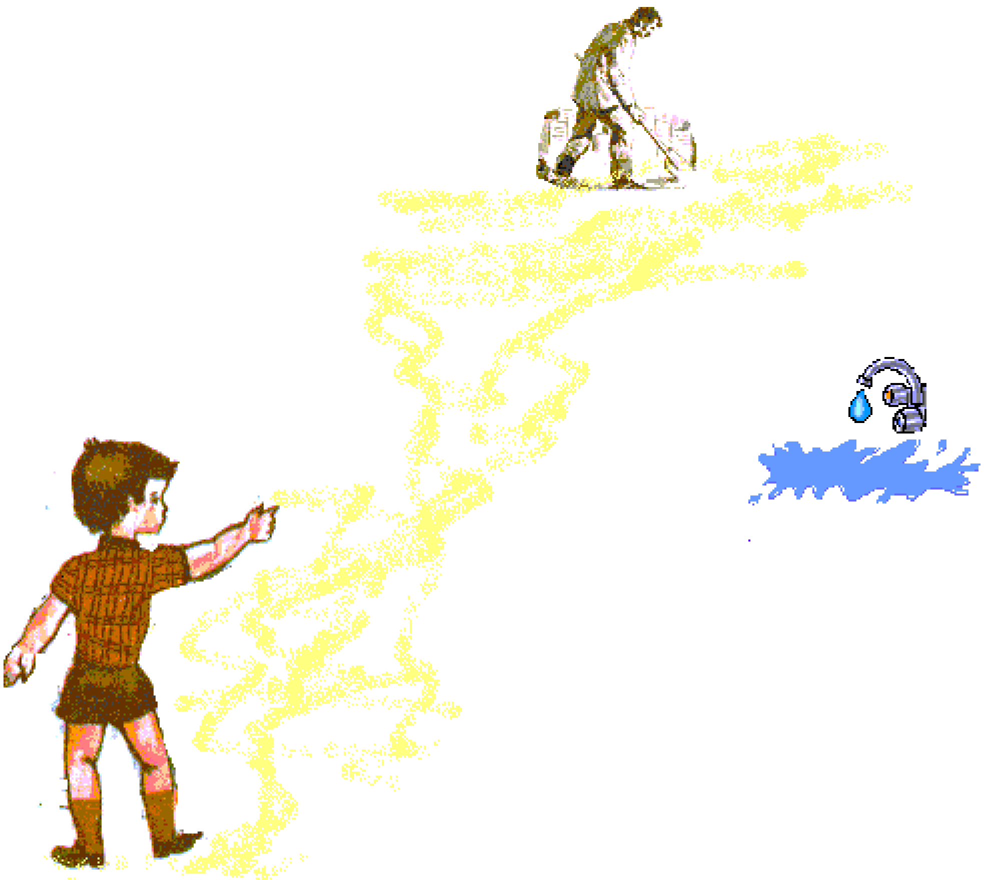

بابه وهره !

بابه وهره ... وهره ئاو !

بابه وهره ... وهره ئهوه ئاوه !

به   با   وه   وا   ره   را

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

لە بەشی (تەمرینی مامۆستا و قوتابی)دا، ئەرکی هەرە گرنگ دەکەوێتە سەر شانی مامۆستا و دایک و باوکە بەڕێزەکانەوە. مامۆستای هێژا لە هەموو تەمرینەکان دا، بە خوێندنەوەی تێکستەکان دەستی مێشکی ساواکان دەگرێت و لە هەموو ئەم بوارە دا یارمەتییان دەدات. بە گوتەیەکی ڕەوانتر، مامۆستا دەیخوێنێتەوە و قوتابی ئەنجامی دەدات.

مامۆستا : ئەم وشەیە بخوێنەوە : ●———◄ (ئاو)

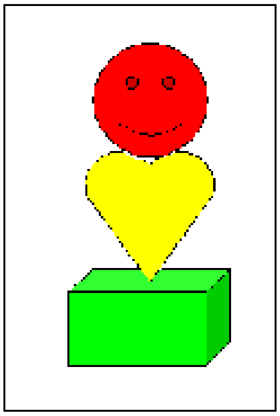

- ئەم شکڵە دەسکردی (بەیان)ە. بەیان ئەم شکڵەی لە سەر کاغەز ڕەسم کردووە.

- سەیری ژێرەوە بکە و ئەم دوو پرسیارانە وەڵام بدەوە .

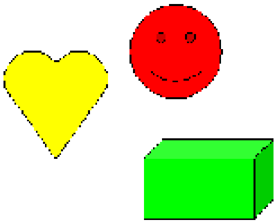

1 ـ ئەم دەسکردەی (بەیان) لە چەند کوت ساز بووە؟

2 ـ هەر کوتەی چ ڕەنگێکە ؟

ـ وشەی (ئاو)یش لە سێ کوت پێک هاتووە . ئێمە بە هەر کوتەی وشەی ئاو دەڵێین: (پیت).

ـ وشەی (ئاو) لە سێ پیت ساز بووە، پیتەکان ئەمانەن : (ئـ)..... (ا)..... (و)

ـ ئەم وشانەش بخوێنەوە و پیتەکانیان لە نێو کەوانەکاندا بنووسەوە :

بار:( )   (   )   (   )   باب : (   )   (   )   (   )

ـ لە وشەی (باب) دا ، یەکەم پیت (بـ)ی بچووکە و ئاخر پیتیش (ب)ی گەورەیە.

لەم سێ وشەی ژێرەوە، کامیان لە وێنەی بەرامبەریاندا دەبینی، خەتێکی لە ژێرەوەی بدە :

باب   بار   ئاو

ـ له دەرسەکانی پێشوو دا دەگەڵ ئەم شکڵ و وێنانە ئاشنا بوون. لێرە دا وێنەکان نیشان دراون و لە بەرامبەریاندا پیتەکانیشان لە نێو خشتەکاندا نووسراون‌بەڵام یەکەم پیتیان لەبیر کراوە و نەنووسراوە. کێ بتوانێ لەنێو خشتە بەتاڵەکاندا یەکەم پیتی داکەوتوویان بنووسێتەوە، ئافەرینی دایە و بابە و مامۆستا وەردەگرێت.

و	ا	

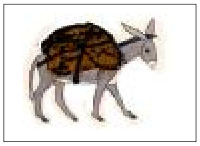

ر	ا	

ـە	بـ	ـە	

ب	ا	

ـ ئەم وشانە بخوێنەوە و جارێکیشیان بنووسەوە :

باب برا با بار بەبە ئاو ئەو ئەوە ئا

ـ ئەم کابرایە چی پێیە ؟

ـ ئەم پیتانەی ژێرەوە بخوێنەوە و بە قەڵەمەکەت ڕەشتریان بکەوە.

ئـ ا بـ و ر ب

(دەرسی شەش)

د

د د د د د د

دە دا رە را بە با ئە ئا وە وا

دار

د .... ا............... ر

دار

دارا دار !

دارا وەرە !

وەرە دارا .. وەرە بابە دار ئاو دەدا .

دادە وەرە !

وەرە دادە.. وەرە بابە دار ئاو دەدا .

(دەرسی حەوت)

ێـ ێ

ێـ ێـ ێـ ێـ ێـ ێـ

ێ ێ ێ ێ ێ ێ

ئێ ئێـ بێ بێـ دێ دێـ وێ وێـ رێ رێـ

دارا وەرە !

دارا وەرە .. وەرە بابە دار ئاو دەدا .

دێدە وەرە !

دێدە وەرە .. وەرە بابە دار ئاو دەدا .

دارا دێ .

دێدە دێ .

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

دێدە

دارا

دا .... را   دێـ ....دە

دارا   دێدە

ـ وشەی (دارا) دوو بەشە .

ـ وشەی (دێدە) دوو بەشە .

ـ لە خشتەکانی ژێروو دا پیتەکانی بەشی یەکەمی وشەی (دارا) و وشەی (دێدە) نووسراون . تۆش دوو پیتی نەنووسراوی بەشی دووەمی هەر دووک وشەکان لە خشتەی بەتاڵ دا بنووسەوە .

دارا	د	ا		
دێدە	د	دێـ		

ـ یەکەم دەنگی وشەی (دارا) ئەمەیە : د

ـ یەکەم دەنگی وشەی (دێدە) چییە ، لە ناو ئەم خشتە بەتاڵە دا بینووسە:

ـ ئەم وشەیە بخوێنەوە : (**باب**)

ـ وشەی (**باب**) لە چەند پیت پێک هاتووە ؟

ـ پیتی یەکەم و پیتی ئاخری وشەی (**باب**) لە خشتە باتاڵەکاندا بنووسەوە.

	ا	

ـ پیتی (ب) دوو جۆرە.

جۆرەکانی ئەمانەن : (بـ)ی بچووک .... (ب)ی گەورە.

دەنگی (ێ)یش وەکی پیتی (ب) دوو جۆرە.

جۆرەکانی ئەمانەن : (ێـ)ی بچووک ... (ێ)ی گەورە .

ـ ئەم وێنانە دەناسی ؟ ئەگەر دەیان ناسی ، ناوەکانیان لە سەر خەتی ژێرەوەیاندا بنووسە.

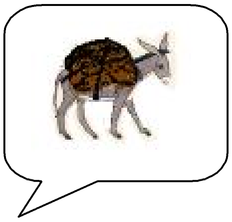

ـ ئەمانەی ژێرەوە بخوێنەوە و جارێکیشیان بنووسەوە :

دارا وەرە . دێدە وەرە . دادە وەرە . دارا دێ . دێدە دێ . دادە دێ . بابە دار ئاو دەدا .

(دەرسی هەشت)

ڕ

ڕ ڕ ڕ ڕ ڕ ڕ

ڕە ڕا ڕێ ڕێـ

ڕاو

دارا وەرە !

دارا وەرە ڕاوە .

ڕێبەر وەرە !

ڕێبەر وەرە ڕاوە .

دێدە وەرە !

دێدە وەرە ڕاوە

دارا دێ .

ڕێبەر دێ.

دێدە دێ .

ڕابە دێدە !

دێدە ڕابە .. وەرە ڕاوە .

ڕابە دارا !

دارا ڕابە .. وەرە ڕاوە .

ڕابە ڕێبەر !

ڕێبەر ڕابە .. وەرە ڕاوە.

ڕاو

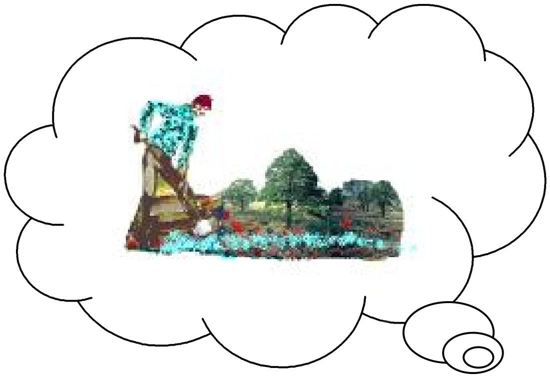

بابە دار ئاو دەدا .

ڕێبەر دار ئاو دەدا .

دێدە دار ئاو دەدا .

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

مامۆستا : ئەم وشە تازانە دەخوێنینەوە:

ئارد ـ ڕێ ـ ئاودار ـ دار ـ بەرد ـ ئاوا ـ دێو ـ داو ـ باو ـ دەر ـ دەرد.

ـ پیتی یەکەمی سێ وشەی: (**باب**) ، (**بەرد**) ، (**بەبە**) چییە؟

ـ ئەدی پیتی ئاخری سێ وشەی: (**ئاو**) ، (**داو**) ، (**باو**) چییە؟

ـ سەیران پیتەکانی ئەم چەند وشەی خوارەوەی لە خشتەکاندا نووسیوە، بەڵام پیتی ئاخرینی هەموو وشەکانی بیر چووە بینووسێت، کێ بتوانێ پیتی ئاخری وشەکان بنووسێتەوە و وشەکان بۆ سەیران تەواو بکات، ئافەرینی سەیران و مامۆستا و دایە و بابە وەردەگرێت.

ـ وشەکان ئەمانەن:

ڕاو

ڕ	ا	

داو

د	ا	

باو

بـ	ا	

ئارد

ئـ	ا	ر	

دارا

د	ا	ر	

دادە

د	ا	د	

دێدە

د	ێـ	د	

باب

بـ	ا	

بەرد

بـ	ـە	ر	

(دەرسی نۆ)

ی یـ

یـ یـ یـ یـ یـ یـ

ی ی ی ی ی ی

ئی ئیـ بـی بیـ وی ویـ ری ریـ دی دیـ

بێری

ڕێوی

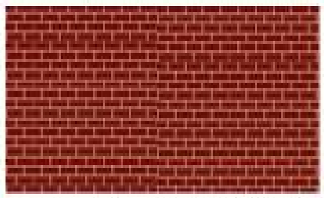

دیوار

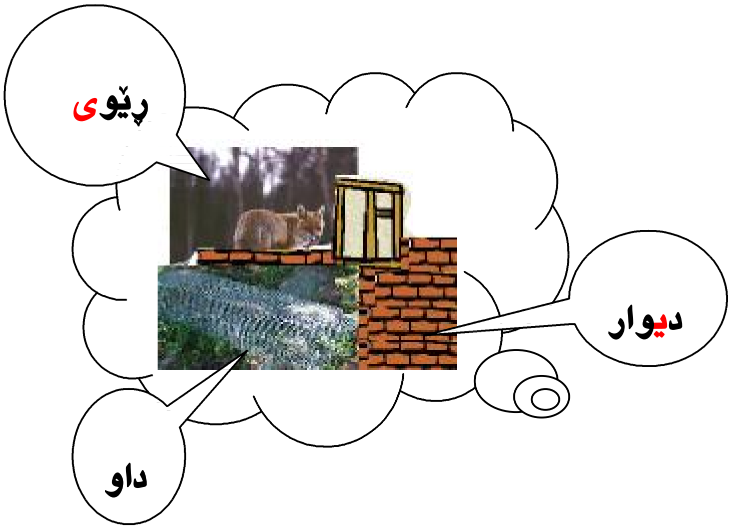

ـ بێری وەرە ڕاوە.. ڕاوە ڕێوی !

ـ دارا وەرە.. ڕێوی داوی دیوە .

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

ـ دوو پیتی (ی) و (ێ) وەک یەک دەنووسرێن ، بەڵام دەنگەکانیان وەکی یەک نین.

ـ ئەمەیان:(ێ) ، کە چەڵەمەیەی لە سەرە ، پێی دەگوترێت (ێ)ی خاو.

(ێـ)ی خاوی بچووک ــ (ێ)ی خاوی گەورە .

ئەم وشانە، پیتی (ێ)ی خاویان تێدایە: **ڕێ ... ڕێبەر ... دێو ... ڕێوی**

ئەمەیان :(ی) ، کە چەڵەمەی لە سەر نییە ، پێی دەگوترێت (ی)ی کرژ.

(یـ)ی کرژی بچووک ــ (ی)ی کرژی گەورە .

ئەم وشانە پیتی (ی)ی کرژیان تێدایە : **دیوار ... دیدار ... دیو ... بـی ... بیبەر(بیبار)**

ـ دارا و ڕێبەر برادەرن. دارا پیتەکانی ناوی (**ڕێبەر**)ی خستۆتە نێو خشتەی 1، بەڵام لە کارەکەی دا هەڵەی کردووە. کێ بتوانێ هەڵەی دارا لە خشتەی 2 دا ڕاست بکاتەوە، ئافەرینی دایە و بابە و مامۆستا و ڕێبەر وەردەگرێت.

خشتەکان بەمجۆرە پڕ کراونەتەوە:

1- ڕێبەر	ـە	ر	بـ	ڕ	ێـ

2ـ ڕێبەر	ڕ				ر

ـ ئەمانەی ژێرەوە بخوێنەوە و جارێکیشیان بنووسەوە :

بێری وەرە ڕاوە . ڕاوی ڕێوی. دارا وەرە . ڕێوی داوی دیوە. ڕێبەر ئارد دەبا. دادە ئاو دەبا .

ـ سەیری ئەم وێنانە بکە و وشە داکەوتووەکان بنووسەوەی :

بابە دار .... دەدا .   دارا دار ئاو ....

ــ دوو پیتی (ڕ) و (ر) وەکی یەکن ، بەڵام دەنگەکانیان وەکی یەک نین.

ئەمەیان: (ڕ) ، کە چەڵەمەیەکی لە ژێرەوەیەتی، (ڕ)ی گرانی پێ دەگوترێت.

هەر وشەیەک کە بە(ڕ) دەست پێ بکات، (ڕ)ی گران لە پێشەوەی وشەکە دا دێت .

ئەم وشانە (ڕ)ی گرانیان تێدایە : ڕێبەر ... ڕاو ... ڕێ .

ئەمەیان: (ر)، کە چەڵەمەی نییە، (ر)ی سووکی پێ دەگوترێت. (ر)ی سووک قەت لە سەرەتای وشەدا نایە.

ئەم وشانە (ر)ی سووکیان تێدایە : بار ... برا ... ئارد ... وەرە ... دار.

ـ ئەم وشانە بخوێنەوە و یەکجاریشیان بنووسەوە :

دار   بەرد   ئارد   دێدە   دادە   باب   بابە   ڕابە   وەرە   دێ   ئاو   ئاودار

ـ ئەم پیتانە بخوێنەوە و بە قەڵەمەکەت نێو سگیان ڕەش کەوە :

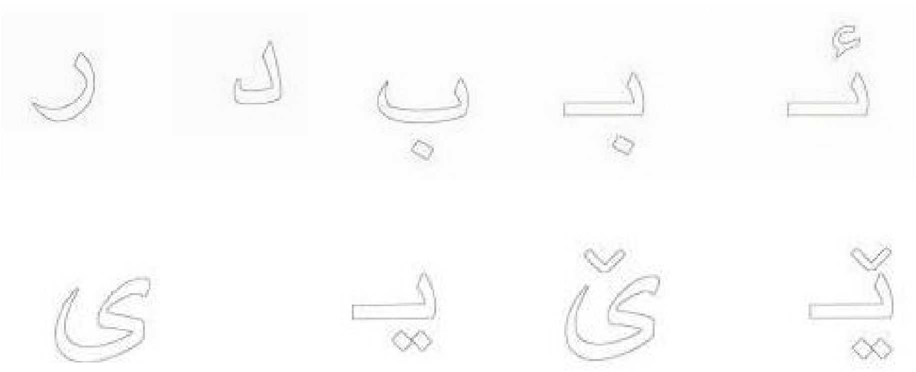

(دەرسی دە)

ن   نـ

نـ نـ نـ نـ نـ نـ

ن ن ن ن ن ن

نا نە نۆ نێـ نـی نیـ

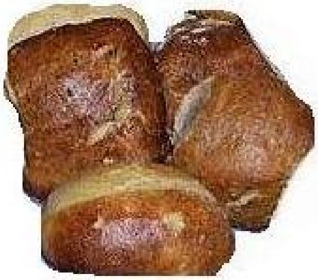

نـ .... ا

نا

نا.......................... ن

نان

نان نان نان

نان

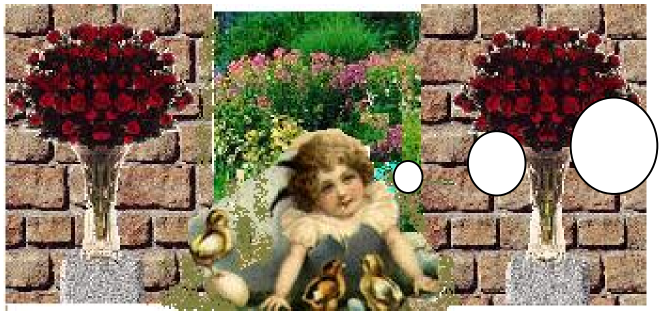

بابه !... بابه !

بابه وەرە نان !

بابه وەرە ئاو !

بابه وەرە !

بابه وەرە!... بەبە نانــی دەوێ.

بابه وەرە! ... بەبە ئاوی دەوێ .

بابە نان دێنێ .

بابە ئاو دێنێ .

دادە وەرە بڕوانە !

بابە نان دێنێ .

دادە وەرە بڕوانە !

بابە ئاو دێنێ .

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

مامۆستا : ئەمانەی خوارەوە ،(ڕستە)یان پێ دەگوترێت :

بابە نان دێنێ .   دارا دار ئاو دەدا .

ـ ڕستە:

ئەگەر چەند وشە پێکەوە بێن و مانایەک بدەن ، ڕستەیان لێ ساز دەبێت. وەک:

دارا دار ئاو دەدا.

ئەگەر تۆ بڵێی (دارا)، من هەر ناوی(دارا)م گوێ لێ دەبێ. بەڵام ئەگەر بڵێی:

(دارا دار ئاو دەدا.) من دەزانم (دارا) کارێکی کردووە.

ئەمانەی خوارەوەش (ڕستە)ن :

دارا نان دێنێ . بابە دار ئاو دەدا .   ڕێبەر و دارا ئاو دێنن .

لە ئاخری ڕستەدا (خاڵ)ێک دا دەندرێت.

پرسیار و وەڵام:

ـ کێ نان دێنێ ؟

ـ دارا چی دەکا ؟

ـ ڕێبەر و دارا چی دەکەن؟

ـ ئەم ڕستەیە بخوێنەوە :

دادە وەرە **بڕوانە** ، بابە نان دێنێ.

ـ لەم ڕستەیە دا وشەی (بڕوانە) بە ڕەنگی سوور نووسراوە. لە زمانی کوردیدا هاوماناى دیکەی ئەم وشەمان هەیە، کێ بتوانێ دوو وشەی هاوماناى ئەم وشەیەمان بۆ بدۆزێتەوە و بیلێ، هەزار ئافەرینی دایە و بابە و مامۆستا وەردەگرێت.   [بڕوانە = سەیرکە = تەماشاکە]

ـ ئەم ڕستەیە بخوێنەوە :

دارا **ڕابە** ، وەرە ڕاوە .

لەم ڕستەیە دا وشەی (ڕابە) بە ڕەنگی سوور نووسراوە. لە زمانی کوردیدا هاوماناى دیکەی ئەم وشەمان هەیە، کێ بتوانێ یەک یان دوو وشەی هاوماناى ئەم وشەیەمان بۆ بدۆزێتەوە و بیلێ، هەزار ئافەرینی دایە و بابە و مامۆستا وەردەگرێت.   [ڕابە = هەستە = بەرزەوە بە]

ـ ئەم ڕستەیە بخوێنەوە :

ڕێوی داوی دیوە .

ـ پرسیار:

1ـ ئەم ڕستەیە چ مانایەک دەبەخشێ ؟

2ـ ئایا پێت وایە ئەگەر ڕێوی داو ببینێ ، لە داو بکەوێ؟

ـ ئەمە بزانە :

لە کوردستاندا ڕێوی بە داوێک دەگیرێت ، کە پێی دەڵێن (تەڵە). بەڵام چونکە ئێمە لە سەرەتای فێربوون داین ، چەلێ وشەی(تەڵە) هەر بەس لە ڕێی گوتن فێر دەبین.

پیتی یەکەمی ئەم وشانە بلێ :

داو ... ڕاو ... ڕێوی ... نان ... باب ... دیوار ... برا ... ئاو ... ئارد ... دەرمان ... بار ... ڕێ ..

1ـ ئەمانەی خوارەوە چەند پیتن؟

2 ـ لە چەند دەرسی ڕابوردوو دا چەندێک لەم پیتانەمان خوێندووە، ئەگەر بتوانی پیتە خوێندراوەکان بدۆزیتەوە و بە قەڵەمەکەت نێو سگیان ڕەش بکەیت، سەت ئافەرینی مامۆستا وەردەگریت.

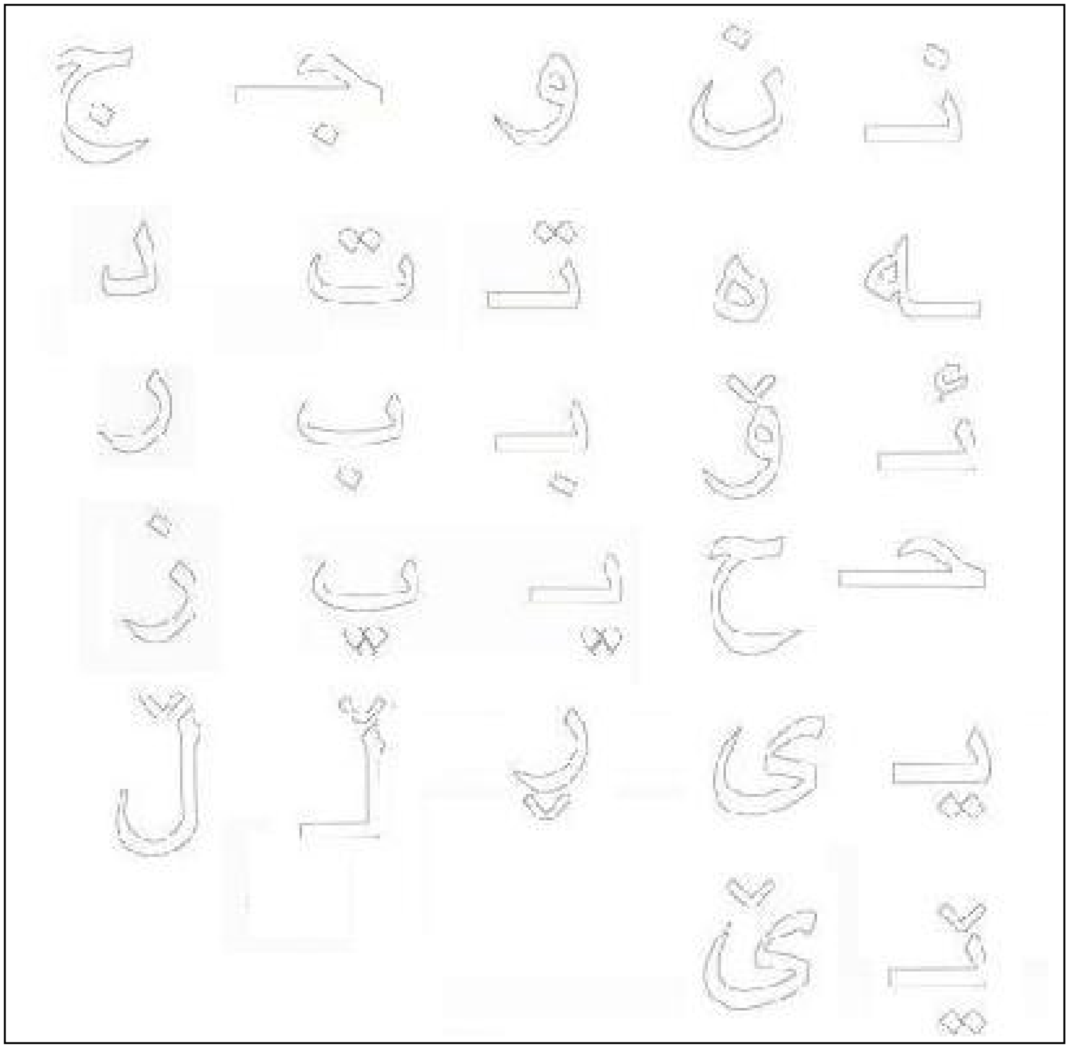

(دەرسی یازدە)

س سـ

سـ سـ سـ سـ سـ سـ

س س س س س س

سە سا سی سیـ سێ سێـ

سێو

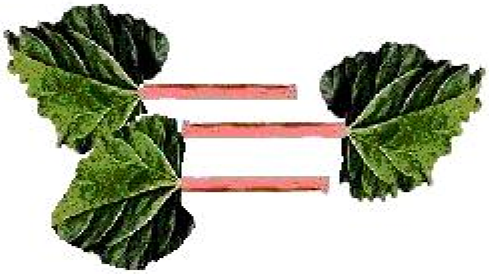

ڕێواس

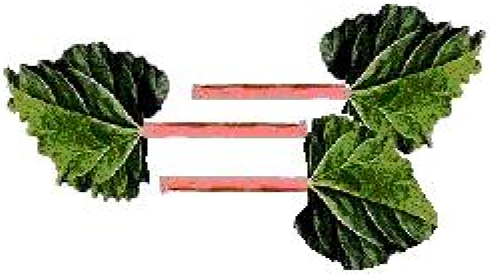

سێ ڕێواس

سێ سێو

ساوان　　　　　　　　　　　　　　　سارا

سارا سێو دێنێ .

سارا سێ سێوان دێنێ .

ساوان ڕێواس دێنێ .

ساوان سێ ڕێواسان دێنێ .

سارا سێو دەدا بە ساوان .

ساوان ڕێواس دەدا بە سارا.

باران دەبارێ .

ڕێواس

سێو

بابە ڕێواس دێنێ.

بابە سێو دێنێ.

دادە وەرە !
وەرە دادە..بابە ڕێواس دێنێ.

ڕێبەر وەرە !
وەرە ڕێبەر..بابە سێو دێنێ.

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

مامۆستا : ئەم وشانە بخوێنەوە و بڵێ دەنگی یەکەمیان چییە:

سارا ـ ساوان ـ سەیوان ـ سەر ـ سیر ـ سەیران ـ سێوە ـ سێو ـ

ـ دەنگی ئاخری ئەم وشانەی ژێرەوە چییە؟

ڕێواس ـ ڕێناس ـ ئەرەس ـ [ڕێناس و ئەرەس ناوی دوو برایانە]

ـ لە ژێرەوەی ژمارەی (1) دا چەند ڕستەمان نووسیوە. لە ژێر ژمارە(2)ش دا چەند ڕستەی دیکەمان نووسیوە. ڕستەکانی بەری (1) دەگەڵ ڕستەکانی بەری(2) لە یەک دەچن، بەڵام ئەگەر لێیان ورد ببینەوە، جیاوازییان لە نێوان دایە. تۆش ئەم جیاوازییانە فێر ببە.

(1)	(2)
باران دەبارێ .	باران نابارێ .
ساوان دێ .	ساوان نایە.
دارا دار ئاو دەدا.	دارا دار ئاو نادا .
ڕێوی داوی دیوە.	ڕێوی داوی نەدیوە.

مامۆستا: پیتی داکەوتووی ماڵی بەتاڵی خشتەکان بدۆزەوە و لە سەر جێی خۆیانیان دابنێوە و ئافەرین لە مامۆستا و دایەو بابە وەرگرە.

ساوان دەیدا بە سارا .	ڕ	ێـ	و	ا	
سارا دەیدا بە ساوان .		ێـ	و		
.... سێ سێوان دێنێ .		ا	ر	ا	
.... سێ ڕێواسان دێنێ.		ا	و	ا	ن

ـ ئەم دوو پیتانە پێکەوە دەبن بە چی ؟ تۆیش وەک نموونەی (1) پیتەکان لێک گرێ بدە و بیخوێنەوە :

(1) ئـ .... ا   .... ئا......

(2) بـ .... ا   ....

(3) نـ .... ا   ....

(4) سـ .... ا   ....

ـ ئەم پیتە بچکۆڵەیە ، (بـ)ی بچووکی پێ دەڵێن.

ئەمەش (ب)ی گەورەی پێ دەڵێن.

ـ سەیری ئەم پیتانەی دیکەش بکە و بییان خوێنەوە :

نـ   ن

یـ   ی

سـ   س

ێـ   ێ

ـ ئەم پیتانە شێوەی گەورە و بچووکیان نییە و هەر یەک چەشنیان هەیە:

ڕ   د   و   ئـ   ر   ا

ـ ئەم دوو پیتانە پێکەوە دەبن بەچی؟ تۆیش وەک نموونەی یەک لە بەری چەپ دا بینووسە .

بـ .... ـە   ...... بە........

نـ .... ـە   ....

یـ .... ـە   ....

سـ .... ـە   ....

ـ ئەم دوو پیتانەی ژێرەوە پێکەوە دێن، بەڵام پێکەوە ناچەسپێن؛ ئەم دوو پیتانە لێک نزیک بکەوە و دەنگی هەر دووکیان پێکەوە بخوێنەوە.

د .... ا   ..... دا ....

د .... ە   ....

ڕ .... ە   ....

ڕ................ا   ....

ـ دەنگی ئەم دوو پیتانە پێکەوە بخوێنەوە :

سا ـ نا ـ ڕا ـ وا ـ با ـ یا ـ ئا ـ دا ـ

سە ـ نە ـ دە ـ ڕە ـ یە ـ ئە ـ بە ـ وە ـ

(دەرسی دوازدە)

ت ــــــ ت

ــتـ ــتـ ــتـ ــتـ ــتـ ــتـ

ت ت ت ت ت ت

تا ته تــى تيــ تێ تێــ

تارا ئاو دێنێ .

ئاوات ئاو دێنێ .

تەوار ئاو دێنێ .

تارا و ئاوات و تەوار ئاو دێنن.

بابە دار ئاو دەدا .

دایە دار ئاو دەدا.

دار ئاوی دەوێ .

دێدە دار ئاو دەدا.
دێدە سێ داران ئاو دەدا .
دێدە بێستان ئاو دەدا.

بابە دار ئاو دەدا .
بابە سێ داران ئاو دەدا .
بابە بێستان ئاو نادا.

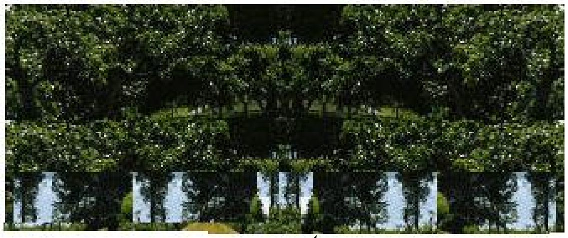

(دەرسی سێزدە)

مـ م

مـ مـ مـ مـ مـ مـ

م م م م م م

ما مه مى ميـ مێ مێـ

دار

مار

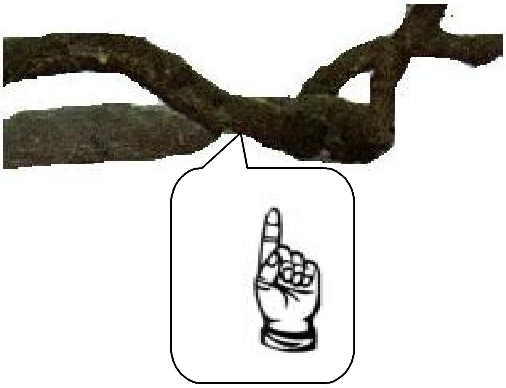

ئەمە دارە.

ئەمە مارە .

ئەمە دارە و ئەمە مارە

مار لە نێو داران دا دیارە

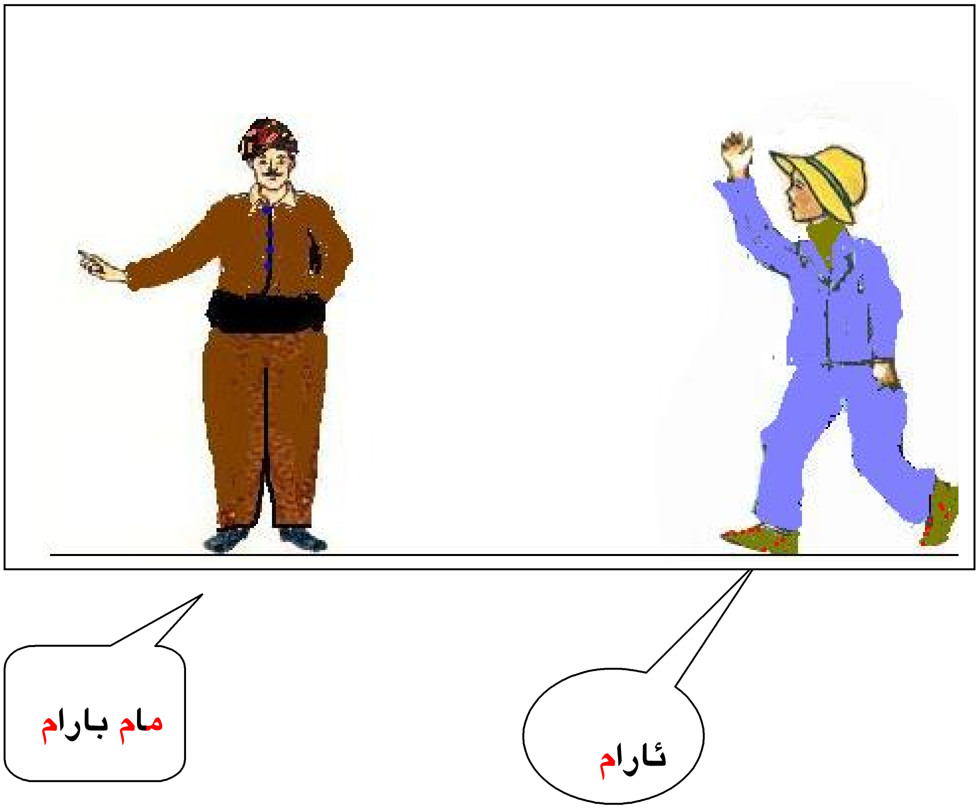

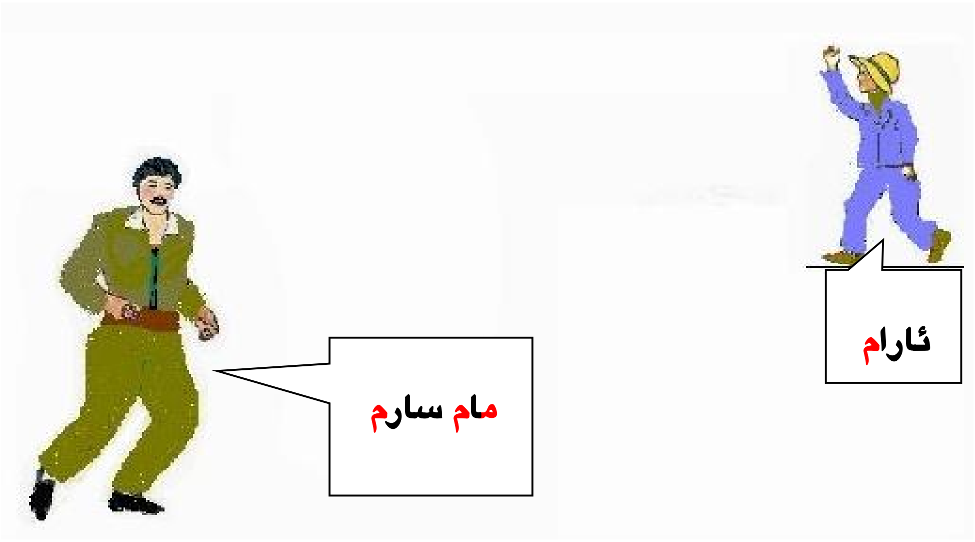

مام سارم بابی ئارامه .

مام بارام مامی ئارامه .

بابە وەرە !
مامە وەرە !
وەرن مار !
وەرن بڕوانن مار بە ئاو دا دەڕوا !

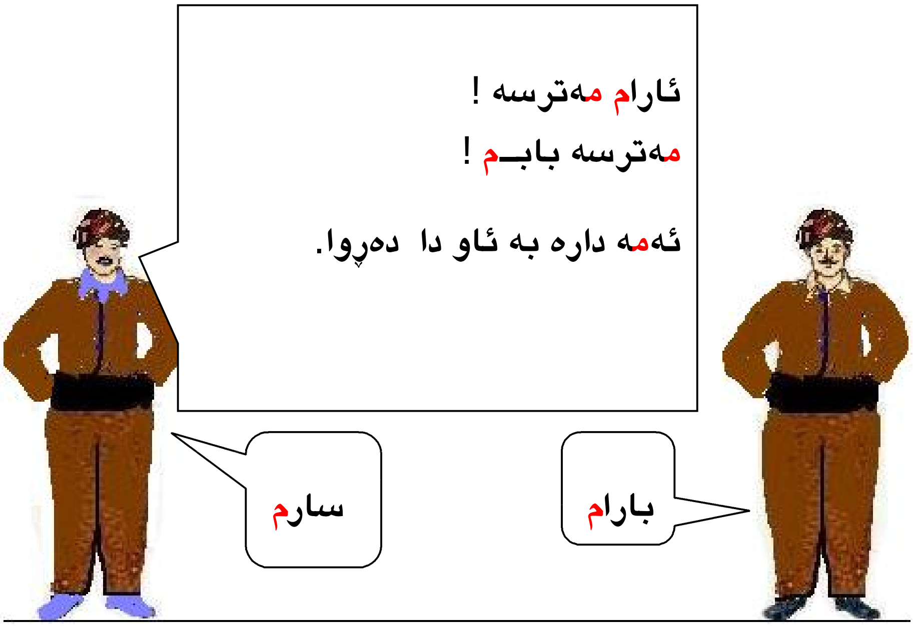
ئارام مەترسە !
مەترسە بابــم !
ئەمە دارە بە ئاو دا دەڕوا.
سارم
بارام

تەمرینی مامۆستا و قوتابی

مامۆستا : ئەم سێ ڕستەی خوارەوە بخوێنەوە:

(تارا ئاو دێنێ .)　　(ئاوات ئاو دێنێ .)　　(تەوار ئاو دێنێ.)

ـ تۆیش دەتوانی ئەم سێ ڕستانە لێک گرێ بدەیت و یەکجێ و پێکەوە بلێی:

(تارا و ئاوات و تەوار ئاو دێنن .)

ـ دەی ئێستا ئەم دوو ڕستەی خوارەوەش بخوێنەوە :

(دێدە دار ئاو دەدا .)

(ڕێبەر دار ئاو دەدا.)

ـ ئەم دوو ڕستانەی سەرەوەمان لێک گرێ داوە ، بەڵام وشەیەکی گرنگ لە ڕستەکە دا نەماوە، کێ بتوانێ وشە گرنگەکە لە جێی خۆی دابنێتەوە، ئافەرینی مامۆستا وەردەگرێت.

(دێدە و ڕێبەر دار ئاو ....)

ـ ئەم سێ ڕستانەش بخوێنەوە :

(باران وەرە !)　　(ئاران وەرە !)　　(ساران وەرە !)

ـ سێ ڕستەی سەرەوەمان لێک گرێ داوە ، بەڵام ناوەکانمان بیر کردووە، کێ بتوانێ ناوەکان بنووسێت و ڕستەکە تەواو بکات، ئافەرینی دایە و بابە و مامۆستا وەردەگرێت.

..................و .... و .... وەرن .

ـ لەم سێ خشتەی خوارەوە دا سێ وشە نووسراوە. ئەم سێ وشەیەمان لە دەرسەکانی پێشوو دا خوێندوون. کێ بتوانێ وشەکان لە ژێرەوەی خشتەکان بە چەشنێک دابنێت کە مانایەک بدەن و ببن بە ڕستەیەک، ئەو کەسە ئازایە و زانایە.

دیوە	ڕێوی	داوی

. (.....................................)

ـ دایە ئەم ڕستانە خوارەوەی نووسیوە، بەڵام لە هەر ڕستەیەک دا وشەیەکی شاردۆتەوە، ئەوەی وشەکان بدۆزێتەوە و لەسەر جێی خۆیانیان دابنێتەوە، زۆر ئازایە و گەلێک زانایە.

مار بە ئاو دا ....

ڕێوی داوی ....

دێدە بێستان .... دەدا .

باران ....

بابە سێ داران ئاو ....

ـ ئەم وشانە بخوێنەوە و بڵێ یەکەم پیتی سەرەتای هەر وشەیەک چییە .

نەسرین ـ نادر ـ نەرمین ـ ناری ـ وریا ـ ئاوات ـ ئارام ـ ئاران ـ سارم ـ سەیوان ـ ساوان ـ بەرد ـ دار ـ
ئاو ـ ڕێوی ـ ڕاو ـ ڕێ ـ ڕێواس ـ ڕامان ـ مەریوان ـ ماسی ـ مار ـ مام باران ـ بابە ـ دێدە ـ برا ـ بەبە ـ
بێستان ـ دارستان ـ سارا ـ سەر ـ سیر ـ سەرما ـ تارا ـ تەوار ـ تار ـ تەماتە ـ ئارد ـ

ـ ئەم پیتانەی خوارەوە بخوێنەوە و ناو زگیان بە قەڵەمەکەت ڕەش بکەوە:

تـ ت بـ ب د ر

مـ م سـ س ئـ

یـ ی نـ ن و ڕ